

2011 **1/2**

INFORMATIE PROFESSIONAL

vakblad voor informatiewerkers

01

Politie Amsterdam
Amstelland

TopicView

02

Oei, ik groei

Google

03

Data voor Erasmus

EDSC

**IISG en
Aletta**

Al 75 jaar
maatschappelijk
bewogen

04

Weekboek

Gouda

BOEKEN OPENEN HUN WERELD

STEUN BIBLIONEF / WWW.BIBLIONEF.NL /
POSTBANKNR: 258485

STICHTING BIBLIONEF NEDERLAND
BIBLIONEF
GEEF IEDER KIND LEESPLEZIER

Inhuren van informatie- professionals wordt nu nog flexibeler

- ☒ werving en selectie
- ☒ uitzenden en detacheren
- ☒ loopbaanbegeleiding
- ☒ talent ontwikkeling

Bel voor meer informatie of persoonlijk advies:
Marlous Landman 010-2060263

INGRESSUS
Werving Selectie & Detachering

www.ingressus.nl

Foto: DigiDaan

REDACTIONEEL

Crowd-sourcing

Hier las u altijd Bram Donkers' redactioneel. Na vier jaar aan het roer te hebben gestaan, heeft Bram afscheid genomen van InformatieProfessional (zie pagina 8). Bram, bedankt!

We zijn gelukkig niet stuurloos zonder hoofdredacteur. De redactie heeft besloten om het hoofdredacteurschap te crowdsourcen. Elke maand is een van de redacteurs van InformatieProfessional, dat dit jaar 15 jaar bestaat, meewerkend hoofdredacteur. Heden en verleden hebben een belangrijke plaats in dit dubbelnummer. De rijke geschiedenis van de archieven IISG en Aletta, die in 2010 allebei 75 jaar bestonden, komt aan bod in een interview op pagina 14. Hoe het vak is veranderd, kunt u lezen in de necrologie over bibliotheekpionier Herman Sleurink op pagina 38.

Tegenwoordig vormen sites als Google en WikiLeaks voor veel mensen belangrijker informatiebronnen dan bibliotheken. Google en WikiLeaks worden geliefd en gehaat. Google wordt vaak verweten een informatiemonopolie na te streven, maar als erfgoedorganisaties de zoekspinnen van Google buiten de deur houden levert ze dat forse kritiek op, zoals u kunt lezen op pagina 10.

Marie-José Klaver
redactie@informatieprofessional.nl

p.s. Voortaan verschijnen het januari- en februari-nummer als dubbelnummer en komen het november- en het decembernummer weer apart uit.

2011 1/2

nieuws 4 | column 13 | opinie 34 |
in memoriam 38 | verschenen 40 |
agenda 43 | colofon 44 | exposities 45 |
professional in het nieuws 46 | overstap 46 |

PAG 14 MARIEKE KRAMER EN RONALD DE NIJS

IISG en Aletta:

al 75 jaar maatschappelijk bewogen

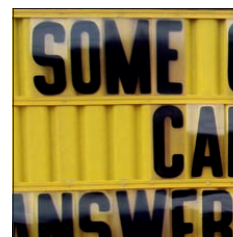
Eind 2010 bestonden IISG en Aletta driekwart eeuw. Ooit waren beide instituten nauw gelieerd en lang in één pand gehuisvest. Medewerkers belichten in een dubbelinterview de bewogen geschiedenis en de toekomst.

PAG 20 MARIE-JOSÉ KLAVER

Google bedient zoekende mens griezelig perfect

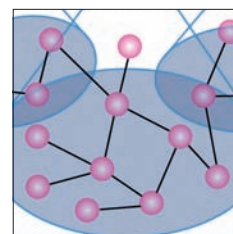
Google breidt zijn producten en diensten voortdurend uit. InformatieProfessional legt in een tweedelige serie het imperium van de internetgigant bloot. In het eerste deel staan overnames en uitbreidingen op de zoekmarkt centraal.

PAG 24 GABRIEL HOPMANS

TopicView bij Politie Amsterdam Amstelland

Bij de Amsterdamse politie wordt onder de naam TopicView een applicatie voor kennisintegratie ontwikkeld. Gabriel Hopmans schetst de achtergronden en geeft tevens een algemene inleiding op de hierbij gebruikte semantische modelleringstechniek Topic Maps.

PAG 29 PAUL PLAATSMAN EN JUDITH GULPERS

EDSC: DATA VOOR ERASMUS

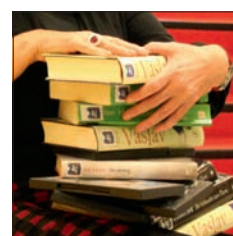
In de vorige aflevering van de serie Data doen ertoe kwam de functie van de Data Librarian aan de orde. In dit nummer beschrijven twee medewerkers van het Erasmus Data Service Centre hoe de datadienstverlening daar vorm heeft gekregen.

PAG 32 NAN VAN SCHENDEL

Weekboek: 'We willen sterker uit de bezuinigingen komen'

Vele openbare bibliotheken in Nederland zien zich geconfronteerd met bezuinigingen. De Bibliotheek Gouda wordt de komende jaren extra hard getroffen. 'We blijven voorwaarts denken.'

Het volgende nummer van InformatieProfessional verschijnt 25 februari.
Bijdragen voor dat nummer zijn welkom tot 7 februari.

Groninger Museum krijgt nieuw

Op 19 december 2010 opende het Groninger Museum zijn deuren na een maandenlange revitalisatie. Ontwerpers Maarten Baas, Studio Job en Jaime Hayon hebben ruimtes opnieuw vormgegeven. Hayon tekende voor het Info Center.

De videocollectie, kunstenaarsboeken, actuele catalogi en de topstukken uit de gedigitaliseerde museumcollectie liggen hier digitaal klaar om te bekijken of te bestuderen. Op een interactieve aanraaktafel in het informatiecentrum kan de be-

zoeker bovendien een reis maken langs de topstukken van het museum.

Nieuw is ook de GMcollector, ontwikkeld door IJsfontein Interactive Spaces. Lopend door het museum met een sleutelhanger, verzamelt de bezoeker

Info Center

zelf informatie over kunstwerken in de hoofdtentoonstelling door kunstwerken te taggen. Op een eigen webpagina bekijkt de bezoeker thuis of onderweg op zijn mobiele telefoon de werken met uitgebreide achtergrondinformatie. <

Foto: Johan Larsson

Apple bedreigt volgens Tim Berners-Lee de open webcultuur

Facebook, Apple en Amazon bedreigen open internet

Gebruikers moeten web beschermen tegen fragmentarisatie.

Tim Berners-Lee, de bedenker van het world wide web, waarschuwt voor de negatieve invloed van grote bedrijven op het internet. Hij pleitte onlangs in een artikel in de Scientific American voor een open en vrij internet dat gebaseerd is op open standaarden en netneutraliteit.

Bedrijven als Facebook en Apple verpesten volgens Berners-Lee het open en vrije karakter van het web door bijvoorbeeld het afschermen van informatie van gebruikers. De internetpionier bekritiseert ook de overeenkomsten die bedrijven sluiten met providers om hun websites sneller te laten laden.

Internetgebruikers moeten ervoor waken dat ze instemmen met fragmentarisatie van het web, zegt Berners-Lee. Volgens hem dreigt het net uiteen te vallen in kleine eilandjes omdat grote internet- en mediabedrijven zoals Facebook en Apple

hun eigen standaarden opleggen aan honderden miljoenen gebruikers. 'We could lose the freedom to connect with whichever web sites we want,' aldus Berners-Lee. Ook overheden spelen volgens Berners-Lee een kwalijke rol omdat ze het online gedrag van internetgebruikers monitoren.

Berners-Lee vindt dat internetters zichzelf meer moeten bekommeren om de vrijheid van meningsuiting en informatie op het web. Ze zouden het web moeten beschouwen als een medium dat noodzakelijk is in een democratie en niet als een stuk dat kan verdrogen. Wij zijn het web, zegt Berners-Lee, en wij bepalen hoe het web eruitziet en wat er mogelijk is.

Ook Cory Doctorow hield recentelijk een pleidooi voor digitale openheid. De sciencefictionsschrijver en weblogger van Boing-Boing legt in een blogbericht en

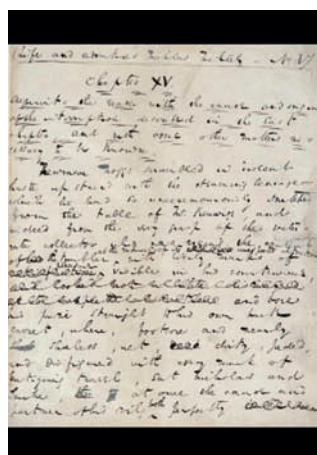
in Vrij Nederland uit waarom hij nooit een iPad van Apple of een Kindle ereader van Amazon zal kopen. 'Apple en Amazon zijn te vergelijken met venture capitalists, die alle macht en rechten van makers voor zich opeisen. En dan trekken ze ook nog de distributierechten naar zich toe. Zij zijn de baas over informatie die helemaal niet van hen is. We worden nu allemaal meegezogen in het idee dat de iPad zo briljant en revolutionair is. Je leest en hoort niets anders meer. Maar wat we vergeten, is dat de iPad over een paar maanden "e-waste" kan zijn, als de volgende hypegadget zich aandient. Dat is erg aannemelijk als je kijkt naar de geschiedenis van technologieën en gadgets: die komen en gaan. Stel dat dit gebeurt en je hebt je geld op de iPad gezet – en hele industrieën doen dat op dit moment – dan heb je een probleem,' aldus Doctorow.

Doctorow verwijt uitgevers en de entertainmentindustrie informatie te krampachtig te willen beschermen. 'We sluiten internationale patentverdragen, bedenken strengere wetten om auteursrechten te beschermen, et cetera. De gedachte is dat het mensen moeilijk moet worden gemaakt om toegang tot informatie te krijgen, behalve als ze er geld voor neerleggen. Dat is een denkfout, zo werkt het niet meer. Het gratis kopiëren van digitale informatie zal nooit meer moeilijk worden. Copyrighthouders – van films, boeken, muziek – zullen mensen er nooit van kunnen weerhouden hun producten te kopiëren. De entertainmentindustrie, uitgevers en artiesten zullen nieuwe manieren moeten verzinnen om geld te verdienen, in plaats van krampachtig vast te houden aan iets wat hoe dan ook uit hun handen glipt.'

<

Bibliotheken maken apps

Openbare bibliotheken Brabant en British Library worden mobiel bereikbaar.

De Brabantse Netwerkbibliotheek ontwikkelt een app (programma voor de mobiele telefoon) voor de leden van de Brabantse openbare bibliotheken. Met het programma 'De Bibliotheek', dat geschikt is voor de iPhone en Android-telefoons, hebben zij via hun iPhone of Android-telefoon altijd en overal toegang tot de bibliotheek van hun keuze.

De app van de Brabantse netwerkbibliotheek, die binnenkort te downloaden is,

ontsluit de hele bibliotheek. Leden die via het mobiele programma inloggen kunnen onder meer boeken en andere materialen zoeken en reserveren, de termijn van reeds geleende werken verlengen en verlanglijstjes maken.

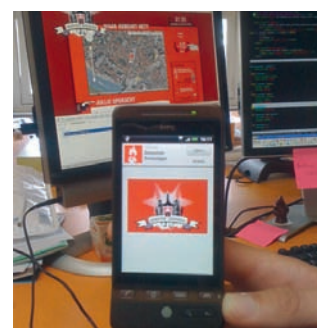
De British Library heeft onlangs een app gelanceerd die een deel van de bijzondere collecties van de nationale bibliotheek van Groot-Brittannië ontsluit. Treasures, zoals het programma heet, biedt toegang tot honderd zeldzame werken uit de collectie van de British Library en vijftig video's waarin bibliothecarissen hun expertise delen. De app bevat zeven thema's die aangeklikt kunnen worden: Science, History, Music, Literature, Faith and Religions, Maps and Views, Illuminated Manuscripts. Er is een versie voor de iPhone, iPad en Android-telefoons. iPad-bezitters kunnen in een hogere resolutie door

de manuscripten navigeren en de video's in HD bekijken.

De onlangs gelanceerde app Boekenliefde, waarmee Nederlandse bibliotheekleden kunnen voorkomen dat ze geleende boeken te laat terug brengen, heeft voor enige ophef gezorgd in de bibliotheekwereld. Mark Deckers, managementconsultant Innovatie en R&D-beleid bij Blauwe Brug en voormalig medewerker van de bibliotheek Zwolle, schrijft op zijn weblog dat hij benaderd is door een bibliotheekdirecteur die kritiek had op zijn positieve artikel in Bibliotheekblad over Boekenliefde. 'De desbetreffende directeur gaf aan dat het in deze tijden met bezuinigingen wel heel moeilijk was om minder boete-inkomsten te krijgen en dat het eigenlijk niet kon dat ik het standpunt innam dat elke klant hier wel gebruik van kon maken,' aldus Deckers.

>> Bibliotheek Enschede wint prijs

Het spel Expeditie Deventer heeft onlangs tijdens de DE conferentie de Digitaal Erfgoedprijs gewonnen voor beste online educatieve applicatie die is gemaakt door een erfgoedinstelling. Expeditie Deventer is gemaakt voor de openbare bibliotheek Enschede door webbureau Fabrique. Met het spel, dat werkt op de mobiele telefoon, navigeren gebruikers door het heden en verleden van de stad. Het project heeft als doel inzicht te verwerven in de manieren waarop deze mobiele technologie jongeren op een speelse en informatieve manier iets kan leren over toekomst, heden en verleden van Deventer. Het spel is ook bedoeld om de positie van de bibliotheek bij jongeren als informatie- en kenniscentrum te versterken

Navigeren met de telefoon

>> Aantal ebookuitleningen groeit met 200%

In de Verenigde Staten is in 2010 het aantal ebookuitleningen en audiobookuitleningen met respectievelijk 200 en 52 procent gestegen. Dat blijkt uit cijfers van 13.000 Amerikaanse bibliotheken die zijn aangesloten bij het ebookdistributiebedrijf OverDrive. Volgens OverDrive werden vorig jaar meer dan een miljoen nieuwe gebruikers lid van de ebook- en luisterboekcatalogus via bibliotheken. Er werden meer dan 718 miljoen titels bekeken in de catalogus en meer dan 15 miljoen titels digitaal geleend. Ook de verkoop van ebooks en ereaders is in 2010 sterk gestegen. Amazon verkocht 8 miljoen Kindles, 60 procent meer dan verwacht.

KB digitaliseert met ProQuest

Alle Nederlandse boeken, kranten en tijdschriften vanaf 1470 worden online gezet.

De Koninklijke Bibliotheek gaat samenwerken met het Britse ProQuest om 50.000 bijzondere, oude drukken uit haar collectie te digitaliseren. Na de Deense Koninklijke Bibliotheek in Kopenhagen en Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze in Italië is de KB de derde belangrijke nationale bibliotheek in Europa die deelneemt aan het Early European Books-project van ProQuest.

ProQuest gaat het grootste deel van de Bijzondere Collecties van de KB digitaliseren. Tot deze collectie behoren het eer-

ste in het Nederlands gedrukte boek (de Delfse bijbel) en geïllustreerde blokboeken uit de jaren zestig en zeventig van de vijftiende eeuw. Andere topstukken zijn boeken en boekbanden van de fameuze zestiende-eeuwse drukker Christoffel Plan-

tijn (zoals de Polyglot Bijbel) en de Elzeviers (bijvoorbeeld contemporaine werken van René Descartes en Galileo Galilei) en de atlassen van Gerardus Mercator (1512-94), Abraham Ortelius (1527-1598) en Joan Blaeu (1596-1673).

Een kaart van Abraham Ortelius

In 2010 heeft de KB haar ambitie uitgesproken om alle Nederlandse boeken, kranten en tijdschriften vanaf 1470 te digitaliseren. De overeenkomst tussen de KB en ProQuest is onderdeel van het beleid van de KB om deze ambitie te realiseren en sluit aan bij de eigen initiatieven en andere publiek-private samenwerkingsverbanden tot digitalisering van de gehele rechtenvrije collectie.

De KB sloot vorig jaar ook een overeenkomst met Google. In het kader van deze overeenkomst worden meer dan 160.000 rechtenvrije boeken uit de achttiende en negentiende eeuw gescand en vrij toegankelijk gemaakt via de boekenzoekmachine Google Books en de websites van de KB en Europeana. <

INFORMATIE PROFESSIONAL vakblad voor informatiewerkers

Bram Donkers vertrekt als hoofdredacteur

Bram Donkers heeft eind 2010 afscheid genomen als hoofdredacteur van InformatieProfessional. Donkers trad begin 2007 aan, toen nog als interim-hoofdredacteur. Hij bleef

echter een stuk langer, om de ingezette verandertrajecten te verankeren. In de achterliggende jaren werd het merk InformatieProfessional verder versterkt en neemt

als vakblad en online nieuwsbron nog steeds een vooraanstaande plaats in. Onder leiding van Donkers kregen het blad en de website een nieuw gezicht.

Bram Donkers krijgt bij InformatieProfessional geen opvolger. De redactionele sturing wordt bij toerbeurt door een van de redacteurs gedaan; eindredacteur Ronald de Nijs neemt de coördinerende taken van Bram Donkers over.

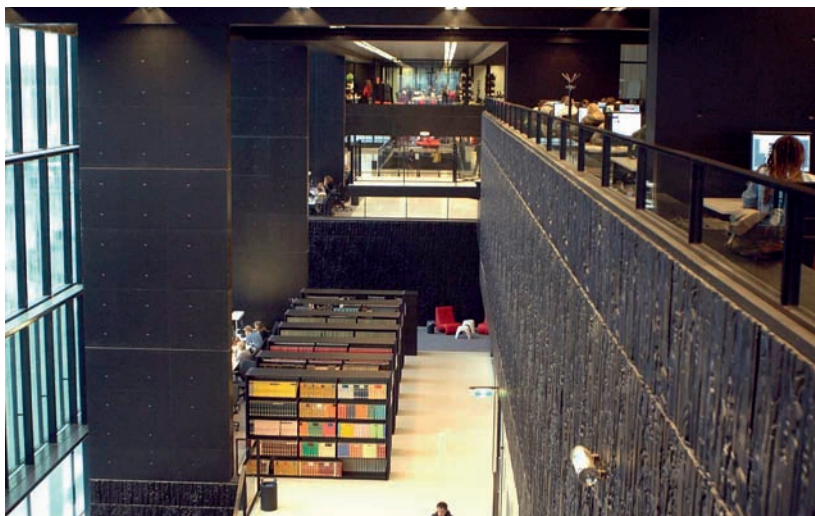
Donkers blijft actief binnen het vak en aanpalende sectoren, onder meer als bladendokter, social media coach en communicatiestrateg. <

Foto: Rob Acket

UB Utrecht gaat DRM-vrije ebooks uitlenen

Studenten en medewerkers kunnen digitale boeken printen en downloaden.

Universiteitsbibliotheek Utrecht

De Universiteitsbibliotheek van de Universiteit Utrecht heeft contracten met Springer en Elsevier gesloten voor het uitlenen van DRM-vrije ebooks in pdf. DRM-vrij betekent dat de boeken minder beperkingen kennen voor de gebruiker. Volgens Jeroen Bosman, werkzaam op de afdeling Informatiebeoordeling en Marketing van de UBU, werden lezers van ebooks in het verleden vaak met vervelende beperkingen zoals een printverbod geconfronteerd. 'Voor papieren boeken gelden geen beperkingen, waarom zouden die wel moeten gelden voor digitale boeken? Je ziet op de ebookmarkt dat alle nadelen van de Middeleeuwen zijn doorgezet in de nieuwe tijd.' Voor digitale wetenschappelijke boeken hebben uitgeverij Elsevier de afgelopen jaren een ander model gehanteerd dan voor tijdschriften. E-journals kunnen al langer zonder beperkingen zoals een downloadverbod of een verbod op gelijktijdige

toegang gelezen worden. Dat kan dus in de Utrechtse Universiteitsbibliotheek nu ook met ongeveer 36.000 ebooks. De ebooks staan op dezelfde platformen als de tijdschriften. Studenten en medewerkers konden deze titels al zien, maar ze niet raadplegen. Door geldgebrek heeft de UBU niet eerder zulke grootschalige contracten met uitgeverij gesloten, vertelt Bosman. Ook was de bibliotheek tot nu toe enigszins terughoudend met ebooks omdat ze eerst wilde kijken wat de beste manier is om digitale boeken aan te bieden. Bosman: 'We wilden eerst de kat uit de boom kijken.' De UBU heeft nu een gunstig contract met Elsevier, aldus Bosman. Voor een vast bedrag biedt de bibliotheek gedurende een jaar toegang tot alle elektronische boeken van de uitgever. Na afloop van het jaar mag de bibliotheek zelf kiezen welke boeken aan het eind van het jaar eigendom

van de UBU worden. Bosman beschouwt 2011 als 'ebook-uitprobeerjaar'. 'We zijn erg benieuwd hoe studenten en medewerkers reageren op het nieuwe aanbod en hoe ze de boeken gaan gebruiken.' De pdf's kunnen op het scherm gelezen worden, geprint, gedownload en op een andere computer of ereader gezet worden. 'Niet alle ereaders kunnen met pdf's omgaan, de Kindle en de iPad hebben er moeite mee. We hebben hier niet de gelegenheid om alle apparaten die er zijn te testen.' Wat ook niet standaard mogelijk is, is annotaties maken in de pdf's. 'Daar zijn wel programma's voor die mensen op hun eigen laptop kunnen installeren, maar ze zijn nog niet campusbreed beschikbaar.' De UBU wil in de loop van dit jaar het gebruik van de ebooks en de behoeften van de gebruikers evalueren. 'In welke vorm we dat gaan doen weten we nog niet,' zegt Bosman.

>> Free Record Shop gaat ebooks verkopen

De Free Record Shop is begonnen met de verkoop van ereaders via de webshop van de mediawinkelketen. De FRS verkoopt verschillende merken leesapparaten, zoals Cool-ER, Cybook, Icarus en Irex, en wil op termijn ook tabletcomputers als de iPad en de Samsung Galaxy aanbieden. De Icarus-ereader kan in een bundel met vijf ebooks aangeschaft worden. Het gaat om de bestsellers *Cruise* (Suzanne Vermeer), *De Afghaan* (Frederick Forsyth), *De samenzwering* (David Baldacci), *Mannen die vrouwen haten* (Stieg Larsson) en *Moeders & Co* (Sophie King). Free Record Shop wil binnenkort meer Nederlandstalige ebooks gaan verkopen.

Mannen die vrouwen haten is een internationale bestseller

>> Wolters Kluwer rondt overname LexisNexis af

Begin januari maakte Wolters Kluwer Germany, een dochteronderneming van Wolters Kluwer, bekend de overname van LexisNexis Deutschland te hebben afgerond. Wolters Kluwer kocht de juridische en zakelijke informatieleverancier van Reed Elsevier. Het bedrijf verwacht dat de integratie van alle producten en diensten van het nieuwe onderdeel in februari zal zijn afgerond.

>> Cursus Kostenbeheersing

Eind maart start bij GO opleidingen de nieuwe zesdaagse cursus Business Process Management. Deelnemers leren de effectiviteit van werkprocessen en de daarbij behorende informatiestromen te verbeteren. Rode draad vormt een praktijkcase, afgestemd op de eigen situatie.

100.000 historische foto's van Nationaal Archief online, maar moeilijk te bereiken

Overeenkomst is grote stap vooruit, maar foto's zijn niet te vinden via Google.

Marie-José Klaver

Het Nationaal Archief en Pictoright hebben in december een overeenkomst gesloten waarin wordt geregeld dat honderdduizend historische foto's online zijn te bekijken via de beeldbank van het NA. 100.000 foto's is een indrukwekkend aantal. Het gaat ook om interessant materiaal, namelijk naoorlogse persfotografie. De beschikbaar gemaakte foto's, die in het kader van het project Beelden voor de Toekomst zijn gedigitaliseerd, geven een beeld van de Nederlandse politiek, het koninklijk huis en de maatschappelijke ontwikkelingen. Toch noemde algemeen rijksarchivaris en directeur van het Nationaal Archief Martin Berendse de overeenkomst slechts een begin. 'Het gebruik van de beelden is nog betrekkelijk beperkt.' Hij zei dit op een symposium over de auteursrechtelijke (on)mogelijkheden bij massadigitalisering en online beschikbaarstelling van historische fotocollecties in Den Haag dat op 10 december jl. plaatsvond. Het gebruik van de foto's beperkt zich tot bekijken in een besloten omgeving. Geïnteresseerden mogen de foto's alleen bekijken via de beeldbank van het Nationaal Archief. De overeenkomst met Pictoright voorziet niet in hergebruik van de beelden, zoals dat bijvoorbeeld mogelijk is met materiaal dat onder een Creative Commons-licentie is gepubliceerd. De historische foto's remixen of

Paasdrukke:
 vakantiegangers
 in de file bij een
 controle door de
 marechaussee bij
 grensovergang
 Elten op
 27 maart 1964

Foto: Eric Koch Nationaal Archief / Spaarnestad

verrijken met informatie, zoals bij de doelstellingen van Beelden van de Toekomst hoort, is dus niet mogelijk.

Ook Google en andere zoekmachines mogen niet bij de foto's. In het contract staat dat het Nationaal Archief ervoor moet zorgen dat de beelden afgeschermd moeten zijn van online zoekmachines. Dit betekent dat mensen die aan het 'googelen' zijn naar beeldmateriaal, niet uitkomen bij de foto's die nu via de NA-beeldbank beschikbaar zijn gemaakt.

Werkbare oplossing

De overeenkomst tussen het Nationaal Archief en Pictoright, die eveneens in het kader van Beelden van de Toekomst is gesloten, is wel uniek in haar soort in Nederland voor beeldmateriaal. De Koninklijke Bibliotheek en de Digitale Bibliotheek Nederland hebben eerder in 2010 voor een soortgelijke juridische oplossing gekozen voor tekstmateriaal. De overeenkomst sluit aan bij de wens van de Eu-

ropese Unie om tot auteursrechtelijke oplossingen te komen die online toegang tot cultureel erfgoed en verweesde werken mogelijk maken. Zonder dergelijke contracten kan bijvoorbeeld de digitale bibliotheek Europeana niet gevuld worden.

De nieuwe overeenkomst zorgt volgens het Nationaal Archief voor een werkbare oplossing. Het Nationaal Archief is sinds 2007 bezig met het digitaliseren en ontsluiten van 1,2 miljoen historische foto's. Het opsporen en aanschrijven van alle auteursrechthebbenden is een enorme klus, die vele jaren menskracht vergt. Na één jaar had het archief 350 rechthebbenden opgespoord en met 160 van hen concrete afspra-

ken gemaakt, vertelde Wouter Daemen, ten tijde van het symposium werkzaam als projectmedewerker Beelden voor de Toekomst bij het Nationaal Archief. Op die manier zou het zeven jaar duren voor alle rechthebbenden benaderd waren en toestemming was verkregen van ongeveer 50 procent van hen. Die methode was te duur en te tijdrovend voor het NA. De inspanning weegt niet op tegen het resultaat, aldus Daemen, die inmiddels als archivaris bij het Regionaal Archief Nijmegen werkt.

De facto is er binnen de overeenkomst sprake van een collectieve vrijwaring van auteursrechtinbreuken voor foto's waarover geen of onvoldoende auteursrechtelijke informatie bestaat. Pictoright vertegenwoordigt de beroepsgroep en is het aanspreekpunt voor fotografen en andere auteursrechthebbenden die achteraf menen dat hun werk ten onrechte in de beeldbank van het Nationaal Archief is opgenomen. Pictoright vrijwaart het Nationaal Archief voor aanspraken van rechthebbenden van beeldmateriaal waarvan geen of onvoldoende gegevens aanwezig zijn.

Polderen

Berendse is tevreden met de overeenkomst omdat hij het van ongelooflijk groot belang vindt om een oplossing te vinden voor massadigitaliseringsvraagstukken waarbij de rechten en belangen van alle betrokkenen – erfgoedinstellingen, rechthebbenden en het publiek – worden gerespecteerd. In Nederland

‘Historische foto's remixen of verrijken met informatie is niet mogelijk’

verkeren we eigenlijk nog in het stadium van het polderen als het gaat om afspraken over massadigitalisering, aldus Berendse. Pictoright zet volgens Berendse een stap vooruit door te zeggen dat de organisatie gesprekspartner wil zijn voor een bepaalde categorie auteursrechtelijke werken en afspraken kan maken met erfgoedinstellingen zodat werk waarvan de rechthebbenden niet te traceren zijn, toch ontsloten kan worden.

De directeur van het Nationaal Archief ziet de overeenkomst als een begin voor het maken van andere afspraken voor het gebruik van historische foto's waarbij het publiek meer vrijheid krijgt om beelden te bewerken en in eigen creaties op te nemen. In sommige gevallen zal ook voor dat uitgebreidere gebruik betaald moeten worden, voorspelde Berendse op het symposium. Gebruik voor educatieve toepassingen zal vermoedelijk gratis zijn, maar commerciële exploitanten zullen ook voor werk in het publieke domein moeten gaan betalen in de toekomst.

Babystapje

Tijdens de discussie aan het einde van het symposium kwam Paul Keller van Kennisland, die zowel voor Beelden voor de Toekomst als voor Creative Commons Nederland werkt, terug op de beperkte gebruiksmogelijkheden van de foto's die onder de overeenkomst vallen. Keller is ook zijdelings bij de totstandkoming van de overeenkomst betrokken geweest, vertelde hij. Toch plaatste hij een paar kanttekeningen bij het contract. Keller is van mening dat niet voldoende rekening is gehouden met de belangen van de gebruiker, die via de belasting financier van Beelden voor de Toekomst is. 'De vraag is: wat krijgt de burger hier nu eigenlijk voor terug? Dat is uiteindelijk heel weinig,'

aldus Keller. 'Je mag ernaar kijken en dat is het.' Keller spreekt van een 'babystapje' in de goede richting. 'De baby moet nog leren lopen op het internet.' Keller bekritiseert het uitsluiten van Google en andere zoekmachines. Het publiek heeft volgens hem daarom weinig aan deze overeenkomst. Volgens Keller willen gebruikers niet in de beeldbank van het Nationaal

Archief zoeken naar foto's. Ze willen gewoon zoeken op internet. '99,9 procent van de internetgebruikers kan deze foto's nu niet vinden.'

Vincent van den Eijnde, directeur van Pictoright, zei in een reactie op Keller dat het om een pilot gaat en dat het Nationaal Archief voor een gering bedrag een vrijwaring krijgt. 'Daarbij moeten we ons realiseren dat

niet alle rechthebbenden ons gevraagd hebben dit te doen. Daarom moeten we een zekere voorzichtigheid betrachten. Wij kunnen niet alles zomaar toestaan en helemaal opengooien.'

<

Zie ook de FAQ Auteursrechten Fotocollecties van Nationaal Archief en Pictoright: <http://is.gd/kmAgI>

DOK wil afdeling Innovatie verzelfstandigen

Bibliotheek is niet langer verantwoordelijk voor risico's van vernieuwende projecten.

Foto: John Blyberg

DOK Delft

DOK Delft, de openbare bibliotheek van Delft, is bezig de afdeling Innovatie te verzelfstandigen. De afdeling gaat binnenkort verder als een zelfstandige bv, die voorlopig in het pand van de bibliotheek blijft. Door de bezuinigingen blijft er voor de bibliotheek de komende jaren weinig geld over voor innovatie. Door de verzelfstandiging

kunnen de werkzaamheden van de drie medewerkers die zich binnen DOK met innovatie bezighouden, gewoon doorgaan. 'Geld besparen is echter niet de enige reden voor de verzelfstandiging,' vertelt Erik Boekesteijn, een van de innovators van DOK. 'De bezuinigingen spelen wel een rol, maar we dachten hier al langer over na. Bij veel innovatieve

projecten gaat het om grote bedragen. Als je een bv opricht, draagt de bibliotheek de risico's niet langer.'

Boekesteijn is momenteel bezig met een plan om de verzelfstandiging voor te bereiden. 'Het is allemaal nog heel pril. Voorlopig blijven we ook nog in het pand van DOK en zullen we intensief blijven samenwerken.'

<

Opfrisbeurt voor TU Delft Library

In verschillende fases heeft het TU Delft Library Learning Centre, de nieuwe naam voor de central vestiging van de bibliotheek, een facelift gekregen. Eind 2010 vierde de bibliotheek een officieel feestje, maar ondertussen wordt nog verder gesleuteld aan het markante gebouw in Delft. InformatieProfessional kreeg een rondleiding van projectleider Liesbeth Mantel.

Ronald de Nijs

derzoek gericht is,' aldus Mantel. 'Wij kunnen in ons gebouw allerlei zaken uitproberen; bij het realiseren van de nieuwbouw kunnen die ervaringen worden meegenomen.'

Die ervaringen betreffen bijvoorbeeld de vier projectruimtes, waarover de bibliotheek sinds kort beschikt. De ruimtes zitten vanaf dag één vol. Mantel: 'Nu is de vraag: werkt het

is aan het werk.

Bibliotheekgebruikers kunnen eveneens terecht bij de vernieuwde Leeszaal Treasury, waar zich de bijzondere collecties bevinden. Op vrijdag kan men hier oude materialen inzien; op andere momenten is de zaal als stille studieplek in gebruik. Studenten zijn nauw betrokken geweest bij de vernieuwingen. Zo is in de Glazen Zaal

Foto's: Jan van der Heul

Wie het bibliotheekgebouw betreft, ziet niet langer de portier/beveiliging in zijn glazen hokje in het voorportaal zitten. 'Het was altijd onduidelijk of je bij hem moest melden, of bij de baliemedewerkers in de hal,' legt Liesbeth Mantel uit. 'Je kwam als bezoeker zo niet echt vriendelijk binnen.' In het glazen hokje staan nu de kopiëerapparaten. De baliemedewerkers, die een nieuwe functie hebben gekregen als gastheer of -vrouw, hebben de rol van de portier overgenomen; de beveiliging loopt voortaan rond in het gebouw.

'In tentamenperioden stroomt de bibliotheek altijd vol met studenten. Buiten deze perioden was het hier echter erg stil. Dan moet je iets ondernemen om je te kunnen verdedigen waarom dit gebouw van belang is,' aldus Mantel. Bovendien bestond het pand alweer

twalf jaar en was het moment aangebroken om de inrichting kritisch te bekijken en een efficiënt gebruik van de ruimtes te bevorderen. Het laatste zetje in de rug waren de plannen van de TU Delft voor een Learning Centre, waarvoor medio 2012/2013 een nieuw gebouw op de campus zal verschijnen.

Ervaringen delen

'Om geen dubbel werk te doen en te profiteren van elkaars expertise, hebben we een projectteam samengesteld waarin collega's van het nieuwbouwproject Learning Centre en van het project Library Learning Centre van de bibliotheek plaatsnamen. Het Learning Centre gaat zich richten op het uitproberen van nieuwe onderwijsvormen en experimenteren met moderne technologie, terwijl het Library Learning Centre meer op wetenschappelijk on-

goed omdat studenten hier in groepjes kunnen samenwerken of is het succes vooral te danken aan de inrichting en sfeer van de ruimtes? Met deze kennis kan het Learning Centre zijn voordeel doen.'

Knusse werkplekken

Terug naar het Library Learning Centre. De projectruimtes, waarvan er in 2011 nog een aantal wordt geopend in voormalige kantoorruimtes, zijn niet de enige vernieuwing. Ook kunnen studenten in de hal plaatsnemen aan de leestafel of aan een van de vele werkplekken. De opvallendste eye-catcher: de knusse treinbanken. Stekkers van laptops kunnen studenten inpluggen in stopcontacten die in de vloer zijn weggewerkt. Hoewel studenten in de hal nu mogen praten en bellen – evenals koffie drinken en eten – is het er verrassend stil. Iedereen

(met stille werkplekken) tapijt aangebracht; het geluid van voetstappen op het linoleum vonden de studenten afleiden tijdens het studeren. Verder zijn de vaste pc's op verzoek van de gebruikers niet vervangen door laptopplekken.

Eén loket

Nieuw is ook de grote cirkelvormige informatiebalie met drie geïntegreerde werkplekken. De balie bevat nog maar één 'loket' waar de gastheren en -vrouwen alle vragen, van informatievragen tot ondersteuning bij ict-problemen, beantwoorden. 'Medewerkers lopen ook rond en krijgen een iPod zodat ze meteen in de catalogus kunnen zoeken,' aldus Mantel. Aan de achterkant van de balie bevinden zich een paar ingebouwde boekenplanken waar studenten voortaan zelf de gereserveerde boeken kunnen

Het Library Learning Centre wordt ingezet als een 'Centre of belonging': het richt zich op de verschillende levensfasen: van scholier naar student, young professional, senior op de arbeidsmarkt tot en met

Geschrokken door de opwinding heeft Google onmiddellijk zijn algoritmes aangepast. Bij voor PageRank uitgevoerde linktellingen wegen negatieve reacties nu veel minder (of zelfs negatief?). Heeft Google dan echt al zo goede automatische sentiment-analysis dat die betrouwbaar kan bepalen wat negatieve oordelen zijn? Ook nu waren de SEO'ers weer boos over deze ad-hocingreep in het rankingmechanisme. Het laatste nieuwtje (met foto) was overigens dat die opticien in de boeien was geslagen, omdat hij het te bont maakte met het bedonderen van zijn klanten. Maar dat nieuws had niets met Google te maken. <

Studenten zijn (en werken) steeds mobieler, betoogt Mantel. 'Dus moet je als bibliotheek je best doen om je gebruikers binnen te krijgen. Het is een spanningsveld. Maar als je hier komt, kun je andere mensen ontmoeten. Dat is ook interessant voor het bedrijfsleven, dat we eveneens aan willen trekken. Een toevallige ontmoeting met een jong talent aan de leestafel, wie wil dat nu niet.' <

Al 75 jaar maatschappelijk bewogen

Eind 2010 bestond het IISG (Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis) 75 jaar. Dat geldt ook voor Aletta, het voormalige IIAV (Internationaal Informatiecentrum en Archief voor de Vrouwenbeweging) of IAV (Internationaal Archief voor de Vrouwenbeweging), zoals het in 1935 heette. Ooit waren beide instituten nauw gelieerd, onder meer door de band tussen de oprichter van het IISG en een van de oprichtsters van het IAV, die samen het echtpaar Posthumus vormden, en lang in één pand gehuisvest. Later werd de relatie losser, maar door de overeenkomst in onderwerp is er altijd verwantschap en samenwerking geweest. Jaap Kloosterman en Titia van der Werf van het IISG en Marjet Douze en Annette Mevis van Aletta belichten in een interview de bewogen geschiedenis en de toekomst van beide instituten.

Marieke Kramer en Ronald de Nijs

Al 75 jaar oud, maar nog steeds in beweging. Het IISG richt zijn blik tegenwoordig op de ‘global south’, zegt Titia van der Werf, adjunct-directeur verzamelingen. Ze beschouwt het niet als een breuk

met het beleid uit de beginjaren, toen het IISG zich op Europa focuste. Wel als een voortzetting van datgene waar het instituut zich altijd mee bezig heeft gehouden: ‘Op die plekken in de wereld gaan kijken

waar je archieven van sociale bewegingen kunt redden. In de jaren dertig betrof dat Oost-Europa en later ook Rusland, en weer later Turkije en Bangkok.’

‘We zijn tot de conclusie gekomen dat wat we in Europa op een actieve manier hebben gedaan, niet meer dezelfde urgentie heeft. Er zijn inmiddels veel archiefbewaarplaatsen die sociale bewegingen bewaren. Spaanse anarchisten met een archief kunnen nog altijd bij ons aankloppen, maar we reizen niet meer naar Spanje om daar actief te werven. Behalve op Centraal- en Zuidoost-Azië richten we ons nu ook op Latijns-Amerika en Afrika.’

‘We willen vooral ter plaatse kijken of we het bewustzijn met betrekking tot archiefbehoud kunnen vergroten en kunnen helpen om lokale instituten à la het IISG te steunen. Ook via hulp bij digitalisering. Het gaat ons er niet om bedreigde archieven naar Nederland te krijgen,’ zegt Van der Werf. ‘Al is dit bij een politiek bedreigd archief soms toch de beste optie: het materiaal zo snel mogelijk het

Annette Mevis (57) startte in 1983 bij het IAV als projectmedewerkster egodocumenten van vrouwen. Na de fusie in 1988, die leidde tot het IIAV, maakte Mevis een ommezwaai als coördinator archiefsector. Inmiddels werkt ze hier alweer 22 jaar als archivaris. **Gevraagd naar haar indrukwekkendste gebeurtenis, antwoordt ze: ‘De ontdekking in 1992 van een deel van het vooroorlogse IAV-materiaal in Moskou, voornamelijk archiefmateriaal en foto’s. Pas elf jaar later zou het materiaal aankomen in Amsterdam.’**

Ook **Marjet Douze** (61) noemt onmiddellijk de ontdekking van het vooroorlogse materiaal. **Een ander indrukwekkend moment: het bezoek van de beroemde Amerikaanse feministe Angela Davis.** Davis opende in 1995 de IIAV-tentoonstelling *Onderbelicht, zwarte, migranten- en vluchtelingenvrouwen in Nederland*. Marjet Douze begon in 1985 als coördinator van het Informatie en Documentatiecentrum voor de vrouwenbeweging (IDC), een van de fusiepartners van het in 1988 opgerichte IIAV. Inmiddels vervult Douze bij het tot Aletta omgedoopte IIAV een tweekoppige functie: adjunct-directeur en hoofd Sector Informatieverzorging.

Foto's: Nationaal Archief en Aletta

land uit krijgen. De eigenaren vragen hier meestal zelf om. Soms emigreren de eigenaren daarna naar een ander land en vragen – en krijgen – ze het archief terug,’ aldus Van der Werf.

Ook Aletta blijft bewegen en veranderen. Dat blijkt bijvoorbeeld uit de keuze voor de naamswijziging in 2009, van IIAV naar Aletta, instituut voor vrouwengeschiedenis. Adjunct-directeur Marjet Douze: ‘Die nieuwe naam staat voor onze wens om nieuwe doelgroepen aan te spreken. We treden nu veel meer naar buiten. Want uiteindelijk willen we wel een kennisbank en cultureel erfgoed, maar het gaat er vooral om dat dit alles gebruikt wordt. Door veel grotere groepen dan onze traditionele gebruikers. De groep die nu heel dicht bij Aletta zit vergrijs. We moeten andere generaties benaderen. Die keuze heeft tot gevolg dat we minder geld besteden aan het aanschaffen en ontsluiten van boeken en archieven en meer aan publiekprojecten doen.’

Aletta heeft er sowieso voor gekozen het collectiebeleid flink aan te scherpen. ‘We

hebben in 2010 een rigoureuze keuze gemaakt door het budget en de formatie voor de bibliotheek te halveren,’ zegt Douze. ‘Door de koppeling met digitale bestanden van wat elders aanwezig is,

hoeven wij niet alles meer fysiek binnen te halen. We richten ons nu meer op uniek (archief)materiaal en grijze literatuur. Omdat we steeds meer web based worden, hebben we ook flink geïnvesteerd in

Jaap Kloosterman (62) begon in 1969 als onderzoeksassistent bij het IISG. Hij klom op tot directeur en is nu senior stafmedewerker. **Het indrukwekkendste moment in zijn werkcarrière: de val van de Sovjet-Unie.** ‘Misschien het sprekendste voorbeeld van de dynamische samenhang tussen levende geschiedenis en instellingen die geschiedenis documenteren.’

Titia van der Werf (53) kwam in 2006 bij het IISG als adjunct-directeur Verzamelingen. Bij het terugtreden van Jaap Kloosterman en aantreden van Erik-Jan Zürcher als algemeen directeur in 2008 kreeg zij ook Collectievorming en Digitale Infrastructuur in haar portefeuille. **Haar indrukwekkendste gebeurtenis tot nu toe? ‘De festiviteiten rond het 75-jarige bestaan van het IISG.** De tentoonstelling *Wereldverbeteraars* laat niet alleen topstukken zien, het geeft inzicht in driekwart eeuw verzamelgeschiedenis van het instituut. De collecties van het IISG blijven voor mij nog steeds een grote ontdekkingsreis.’

‘IAV is groot geworden door de tweede feministische golf’

onze website. We hebben de site ook heel goed full-text doorzoekbaar gemaakt.’

De wereld in 1935

Bij de oprichting in 1935 waren de uitgangspunten van beide instellingen niet geheel dezelfde, al vielen er toch veel raakvlakken te bespeuren. Oud-IISG-directeur Jaap Kloosterman: ‘Het instituut is opgericht omdat de politieke situatie in Europa zodanig was dat een aantal mensen, onder wie oprichter Nicolaas W. Posthumus, een instelling wilde beginnen die in reddende zin iets voor het erfgoed kon betekenen. Op dat moment had je al het Nederlands Economisch Historisch Archief (NEHA), een instelling die vakbondsarchieven en dergelijke verzamelde. Het NEHA moest zich statutair tot Nederland beperken, terwijl duidelijk was dat juist het erfgoed buiten Nederland in gevaar was. Vanuit het NEHA waren er al veel contacten met mensen die wisten welke archieven zich in de gevarenzone bevonden. We spreken over 1935, twee jaar nadat Hitler aan de macht was gekomen. Bijna de helft van alle regeringen in Europa kon op z’n gunstigst als autoritair worden omschreven.’ In hetzelfde jaar werd de stichtingsakte van het IAV, Internationaal Archief voor de Vrouwenbeweging, ondertekend. ‘In de vrouwenbeweging bestond al heel lang de wens om een informatiecentrum op te richten,’ zegt archivaris Annette Mevis. ‘Bovendien had Rosa Manus, een van de oprichtsters, niet alleen zelf veel materiaal verzameld, maar in 1929 ook de bibliotheek van Aletta Jacobs geërfd. Manus heeft al in 1930 in een brief vermeld dat zij bezig was een feministische bibliotheek op te richten.’ Dat het IAV juist in 1935 is opgericht, heeft veel te maken met een andere oprichtster, de echtgenote van Posthumus.

Mevis: ‘Willemin Posthumus-van der Goot, ofwel Lil, had economie gestudeerd en was als eerste vrouw daarin gepromoveerd. Ze behoorde tot de generatie jonge vrouwen die weer een opleving van de vrouwenbeweging zagen. In de jaren twintig en dertig waren er diverse aanvallen van regeringswege op het recht van vrouwen om betaald te werken. Er was strijd nodig om dat te bevechten en Lil Posthumus wilde dat doen met op feiten gebaseerde gegevens. Daartoe wilde ze een wetenschappelijk documentatiecentrum oprichten. Het IISG beschikte al over een gebouw. Het IAV kreeg twee kamers tot zijn beschikking – een mooie gelegenheid om daadwerkelijk van start te gaan.’ ‘Overigens wist men bij het IAV heel lang heel weinig van de eigen ontstaansgeschiedenis; het eigen archief werd in 1940 namelijk weggevoerd door de Duitsers. Lang heerste het idee dat mevrouw Posthumus het IAV oprichtte en meneer het IISG. Pas veel later – toen het archief van het IAV van 1935-1940 te lezen was – bleek hoe belangrijk de rol van Rosa Manus, die de oorlog niet overleefde, in die periode is geweest.’

Verzamelen of onderzoeken

Het IAV beschouwde zichzelf als een wetenschappelijke bibliotheek, het IISG zag zich meer als een verzamelplaats voor archieven en onderzoek. Volgens Kloosterman had het NEHA al een grote bibliotheek, dus daar lag de prioriteit van het IISG niet. ‘Uiteindelijk was het doel van het verzamelen wetenschappelijk onderzoek. Maar als er bij de oprichting niet snel actie was ondernomen en archieven van de ondergang gered, dan was er niets meer wetenschappelijk te onderzoeken geweest.’ Van der Werf: ‘Uit het verzamelde materiaal dienden mooie bronpublicaties voort te komen. Het IISG was er nog niet zo heel erg op gericht om de archieven toegankelijk te maken. Men zat nog erg op het materiaal en wilde zelf publiceren.’ Douze: ‘Dat is een verschil met het IAV dat voor de tweede wereldoorlog wel al een aantal wetenschappelijke publicaties had verzorgd. Maar men heeft dat al snel losgelaten en ervoor gekozen het materiaal vooral aan te bieden aan “externen”. De band met de wetenschap is de laatste jaren weer geïntensiveerd, onder andere

door de vier hoogleraren die aan Aletta zijn verbonden.’

Verliezen door WOII

Het uitbreken van de tweede wereldoorlog had voor beide instellingen grote gevolgen: ze raakten een aanzienlijk deel van hun collectie kwijt. De verliezen van het IAV waren het grootst en het duurde langer dan bij het IISG om een deel ervan na de oorlog terug te krijgen. In 1938 werd het verdrag van München getekend, waarbij de agressieve annexatie door Adolf Hitler van het Tsjechische Sudetenland door de ‘grote mogendheden’ werd geaccepteerd. Wat er vervolgens gebeurde bij het IISG, noemt Kloosterman ‘een van de meest fascinerende zaken in de geschiedenis van het instituut’. ‘Bij het IISG dacht men na die ondertekening: nu wordt het oorlog en die oorlog komt naar Nederland. En dus moet het materiaal in veiligheid worden gebracht. Men is toen begonnen met het op vrij grote schaal verscheppen van belangrijke archieven, zoals dat van Karl Marx, naar Engeland. Die transporten liepen door tot september 1939; daarna werd het te gevaarlijk.’ Toen de oorlog eenmaal was uitgebroken, kregen Duitse organisaties ruzie over wie het materiaal van het IISG mocht meenemen. ‘Door die onenigheid konden de archieven nog lang binnen de muren van het instituut blijven,’ zegt Kloosterman. ‘Uiteindelijk heeft het materiaal het pand wel verlaten. Na de oorlog is een deel met Amerikaanse hulp uit West-Duitsland teruggekomen. Van het deel dat via Oost-Europa in Moskou was beland, hebben we helaas maar een heel klein deel teruggezien.’ Het IAV zag zijn twee kamers in het IISG-gebouw al in juli 1940 geheel leeggehaald. Niet alleen de boeken en archieven verdwenen, maar ook meubels, typemachines, gordijnen en andere zaken. Volgens Mevis was de reden hiervan lange tijd onduidelijk. ‘Men zei dat alle internationale organisaties verboden werden, maar op dat moment bestonden dergelijke verordeningen nog niet.’ Na digitalisering en openbaarmaking van het archief van de Centrale Inlichtingendienst werd de al langer veronderstelde reden bevestigd: in dit archief stond presidente Rosa Manus vanwege haar anti-fascistische en pacifistische activiteiten als belangrijk gezochte persoon vermeld op de Lijst links-extre-

Terugkeer IISG-materiaal na WO II

Opslagplaats binnengekomen boedels

Het huidige IISG-gebouw

Foto's: collectie IISG

mistische personen uit 1939. 'We weten dan nu ook wel zeker dat haar persoon de voornaamste reden is geweest dat de Duitsers zo snel gehandeld hebben.'

De vraag komt op waarom het IAV niet net als het IISG het materiaal in veiligheid heeft gebracht. Mevis: 'Daar is indertijd wel over gesproken, maar mevrouw Posthumus dacht dat het IAV-materiaal minder aantrekkelijk zou zijn voor de Duitsers. De belangrijkste stukken, zoals het archief van Aletta Jacobs, waren uit voorzorg wel in veiligheid gebracht.'

Het nog aanwezige materiaal in het IAV verhuisde, naar nu pas bekend is, in 1940 naar Berlijn en belandde bij de vrouwenafdeling van de NSDAP. Daarna werd het opgeslagen in zoutmijnen in het oosten van Duitsland. 'Het Rode Leger heeft het vervolgens gevonden en naar Rusland gebracht. Pas in 1992 is dat door NRC-journalist Marc Jansen "ontdekt" en in het Westen bekend geworden. Het betrof vrijwel alleen foto- en archiefmateriaal. Van de boeken en tijdschriften is na de oorlog slechts tien procent teruggekomen,' aldus Mevis.

Groei in de Sixties

De roemruchte jaren zestig, zeventig en tachtig waren belangrijk voor instellingen die midden in de beweging en in de maatschappij stonden. Kloosterman: 'Het IISG veranderde in die periode heel erg van karakter. Tot eind jaren zestig was het een heel erg respectabele instelling waar heel erg geleerde mensen op de studiezaal zaten, die allen zeven talen in handschrift konden lezen. In de jaren zestig en zeker in de jaren zeventig is het bezoekersaantal geëxplodeerd. Opeens kwam er een heel ander soort mensen, en ze lazen vaak allemaal dezelfde boeken, vooral veel "klasieke" teksten van mensen als Marx en

Bakoenin. Daardoor sletten die boeken sneller, en had je als instelling opeens weer andere problemen...'

'Doordat er in die jaren flink wat geld beschikbaar kwam, kon het personeelsbestand sterk groeien. Maar men kon het werk niet meer zo goed aan. Er kwam veel nieuw materiaal binnen, vooral pamfletten. Steeds meer afdelingen werden opgericht, bijvoorbeeld een periodiekenafdeling en een afdeling voor beeld en geluid. Uiteindelijk liep de hele organisatie uit de hand. Medio jaren tachtig is het instituut dan ook flink gereorganiseerd.'

Ook het IAV veranderde in die periode sterk, vooral in de jaren tachtig. Er ontstond samenwerking van IAV ('bibliotheek'), IDC ('informatie en documentatie') en het tijdschrift LOVER, literatuuroverzicht voor de vrouwenbeweging. Na diverse reorganisaties en uiteindelijk in 1988 een fusie ontstond het IIAV.

'Het IIAV is groot geworden door de zogenoemde tweede feministische golf,' zegt Douze. 'Die golf hebben we als instituut helemaal doorgemaakt. Maar de voorgangers, het IDC (Informatie en Documentatiecentrum voor de vrouwenbeweging), waar ik vandaan kom, en het IAV, waren wel twee totaal verschillende organisaties. Het IDC kwam uit Den Haag, van de Nederlandse Vrouwen Raad, en is in de jaren tachtig helemaal opnieuw bemenst. Mensen die hier solliciteerden, voelden zich betrokken bij de vrouwenbeweging maar het allerbelangrijkste was dat je aan alle professionele functie-eisen voldeed. Het IDC kende ook een hiërarchische structuur en was in die zin anders dan het IAV.'

Mevis ging in 1983 aan het werk bij het IAV. 'Ik was van de jongere generatie en samen met collega's, die ook geschiedenis en vrouwengeschiedenis hadden gestudeerd, hadden we veel en grote plannen

IISG: facts & figures

- 1 Het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG) is het grootste documentatie- en onderzoekscentrum ter wereld op het terrein van de sociale geschiedenis. Sinds zijn oprichting zet het instituut zich in voor het verzamelen, behouden en ter beschikking te stellen van het erfgoed van sociale bewegingen wereldwijd. De onderzoeksafdeling richt zich op de geschiedenis van arbeidsverhoudingen en organiseert internationale projecten op dit terrein.
- 2 De verzameling beslaat ruim 50 km planklengte: meer dan 3000 archieven, 1,4 miljoen boeken en tijdschriften en een grote collectie beeld- en geluidsmateriaal (ruim 1 miljoen afbeeldingen).
- 3 Hoogtepunten uit de collectie zijn onder meer de archieven van Marx en Engels, Greenpeace en Amnesty International, Provo en de Nederlandse Kraakbeweging, buitenlandse oppositionele bewegingen zoals het Birmees verzet en de Turkse Communistische Partij en van Nederlandse politieke partijen (zoals Groen Links, PvdA, CPN en PSP).
- 4 Een recente belangrijke acquisitie: het archief van Abolhassan Banisadr, de eerste president van Iran na de Iraanse Revolutie in 1979.

Het IAV in 1938

Het IAV in 1977

Aankomst van in 1940 geroofde archieven in maart 2003 bij het IIAV op het Obiplein in Amsterdam

Foto's: collectie Aletta

Aletta facts & figures

- 1 Aletta, instituut voor vrouwengeschiedenis (voorheen het IIAV), wil door het bewaren van geschiedenis inspireren, de kennis vergroten over de positie van vrouwen en onderzoek op dit gebied bevorderen. Zo wil Aletta bijdragen aan de emancipatie en positieverbetering van vrouwen.
- 2 De collectie bevat 100.000 banden, 1300 meter archieven, 140 meter documentatiemateriaal, 30.000 foto's, 10.000 affiches en 3000 objecten. Aletta onderhoudt 8 websites en 8 databanken.
- 3 Aletta zit sinds kort bij de GGC: 70 procent van de tijdschriften en bijna 50 procent van de boeken blijkt uniek.
- 4 Tot de hoogtepunten in de collectie behoren onder meer het archief van Aletta Jacobs (1954-1929) en het album dat de Amerikaanse Carrie Chapman Catt (1859-1947) in 1929 kreeg van haar kiesrechtvriendinnen uit de hele wereld.
- 5 Recente projecten: Oral history met onder andere interviews met NSB-vrouwen en levensverhalen van Dolle Mina's; 'Fragen': vrouwenbibliotheken en onderzoekers uit heel Europa gaan op zoek naar de belangrijkste feministische teksten van de tweede feministische golf. Deze worden gedigitaliseerd en opgenomen in een database.

met het archief. Dat hebben we professioneel aangepakt. We zetten projecten op en begonnen een archiefafdeling, iets waarvoor eerder nauwelijks tijd en geld was geweest. De organisatiestructuur was anti-hiërarchisch: er werd op een gegeven moment een collectief gevormd, en iedereen, tot aan de schoonmaakster toe, moest meevergaderen.'

Neutraal bij 'aksies'

In die tijden van acties – met provo, studentenprotesten, de kabouterbeweging, Dolle Mina, vrouwenstakingen en andere initiatieven – hebben IISG en IIAV zich als instelling altijd neutraal opgesteld. Kloosterman: 'Wij hebben nooit adhesiebetuigingen getekend. Dat konden we wel uitleggen. Iedereen in de buitenwereld accepteerde dat het IISG toch een bepaalde mate van neutraliteit moest handhaven. Wij verzamelden geen documenten omdat we hoopten dat mensen gingen staken. Wij wilden historisch onderzoek bevorderen. Maar: het verzamelen van dit soort materiaal lukt alleen als je een vertrouwensband met de bewegingen kan opbouwen.' 'Met die vertrouwensband hebben ook wij te maken,' zegt Mevis. 'Mevrouw Posthumus was anticommunistisch en wilde daarom geen communistische vrouwenbladen opnemen, iets wat zij ook propageerde. Daar hebben we nu soms nog last van. Er waren mensen die hun materiaal niet aan ons gaven omdat ze het niet eens zijn met bepaalde standpunten uit het verleden.' Douze: 'Wij waren in die zin neutraal dat we geen partij kozen binnen de vrouwenbeweging. Maar in onze doelstelling stond dat we wilden dat de positie van vrouwen verbeterde. In die zin hebben we stelling genomen. En nog steeds, want dit staat nog altijd in onze doelstelling. Naast een erfgoedinstelling zijn we ook de ken-

nisbank met informatie over de positie van vrouwen. We hopen dat er met die kennis wat gedaan wordt om die positie te verbeteren. Overigens kozen we in die tijd indien mogelijk wel voor vrouwelijke vormgevers, drukkers en adviseurs.'

Wereldverbeteraars en privacy

Bij veel archieven, zeker bij diegene die stukken van 'wereldverbeteraars' bewaren, speelt de zorg om bescherming en privacy een grote rol. Wie krijgt toegang tot het materiaal en wie niet? 'We maken bij elke collectie die bij het IISG binnenkomt, een schriftelijke afspraak met de schenker: wordt het archief open, half open, geheel niet, of alleen met toestemming open,' aldus Kloosterman. 'De basisregel is dat we de verantwoordelijkheid voor dat besluit bij de oorspronkelijke archiefvormer leggen.' Ook bij Aletta worden altijd dergelijke contracten gemaakt. Mevis: 'In het digitale tijdperk wordt dit nog ingewikkelder. In het met de archiefvormer af te sluiten contract stond dat wij bezoekers het materiaal laten inzien onder toezicht in de studiezaal en onder voorwaarden van het studiezaalreglement. Maar als je het op internet plaatst, doe je dat dus niet. Wil je stukken online plaatsen, dan moet je daar toestemming voor vragen. We nemen dat nu in het contract op.' Ook de privacy van de gebruikers is van essentieel belang. Kloosterman: 'Wij hebben altijd veel gedaan aan het beschermen van onze gebruikers. Want er kunnen vervelende dingen gebeuren gezien het soort materiaal dat we hebben. Kijk maar naar de bibliotheken in de VS die bij de wet inlichtingen moeten geven over gebruikers bij vermeende terroristische plannen. We gooien uitleenbriefjes dan ook meteen

weg. Ook al zou de politie die nog willen inzien, dat kan dan niet meer.' Van der Werf: 'In dit digitale tijdperk speelt dit nog veel sterker. We hebben daarom nog een maatregel genomen: onze gebruikers hoeven zich niet meer te registreren.'

Bij Aletta dienen bezoekers zich wel te registreren. Douze: 'Wij lenen boeken uit, dus hebben we een uitleenadministratie. Maar wij geven in geval van vragen van politie of justitie ook geen inlichtingen.'

Bezuinigen en digitaliseren

Na een financieel rooskleurige periode in de jaren zeventig, tachtig en negentig hebben beide organisaties de laatste tijd diverse bezuinigingsrondes meegemaakt. Kloosterman: 'Het IISG is opgericht met privé-geld van de Centrale Levensverzekeringssmaatschappij, inmiddels opgegaan in Reaal. Later is stukje bij beetje de overheid als financier in beeld gekomen. Nu is het half om half: de KNAW en externe bronnen.'

'De bezuinigingen spelen hier continu, sinds mijn komst in 2006, maar het zijn geen dramatische getallen,' zegt Van der Werf, 'niet zoals bij de British Library waar het gaat om 25 tot 30 procent. We proberen de tekorten die zo ontstaan, met de kaasschaafmethode en schipperen en schuiven tijdelijk op te vangen. Door natuurlijk verloop gaat momenteel een hele generatie medewerkers met pensioen en dat schept ruimte voor nieuw beleid. We willen terug naar onze basistaken: onderzoek en collectievorming. Het verwerken van de collecties gaat in de toekomst meer gedecentraliseerd gebeuren, via de regio-desks in de verschillende werelddelen. Door vergaande digitalisering wordt het web ons dienstenloket.'

Aletta krijgt haar geld van de Directie Emancipatie (DE). 'Het is zo dat de Directie Emancipatie bij elk meerjarenbeleidsplan een zekere richting aangeeft welke kant we op zouden moeten gaan. Dat komt niet zomaar ergens vandaan, dat is een ontwikkeling in de maatschappij die zich naar het ministerie toe vertaalt. Meestal vinden we elkaar daar wel op. We zijn wel blij dat de DE tegenwoordig onder OCW valt. Daarvoor viel het onder Sociale Zaken, en zat je helemaal ver af van je collega-erfgoedinstellingen. Het lastige is: we hebben twee poten. De ene poot past bij de Directie Emancipatie, de andere past beter bij de Directie Cultureel

Erfgoed.' Van der Werf herkent dit probleem: 'Wij zijn ook de facto een cultureel erfgoedinstelling, maar we worden gezien en betaald als een wetenschappelijk instituut van de KNAW.'

Aletta heeft fors moeten bezuinigen. Douze: 'We hebben in tien jaar tijd drie keer een bezuiniging van tien procent gehad. We hebben ons beleid moeten aanpassen, en toch iets moeten neerzetten dat past in de tijd. We hebben, zoals gezegd, daarbij ingezet om veel zichtbaarder te worden en naar buiten te treden.'

Een punt van aandacht is volgens Van der Werf het werven van fondsen voor digitalisering. 'Dat is een cruciaal probleem. Alle overheden, zowel nationaal als Europees, hebben altijd wel geld over voor prachtige projecten op het gebied van de infrastructuur. Maar voor het digitaliseringswerk, dat moet gebeuren om die structuur te vullen met content, is geen geld beschikbaar. Dat vind ik zo vreemd.'

Banden aanhalen

In 1981 trok het IAV, samen met de latere partners, in een eigen pand op de Keizersgracht, en in 1994 in de speciaal verbouwde Majellakerk in Amsterdam-Oost. Het IISG was al eerder in diezelfde buurt, in een verbouwd pakhuis op de Cruquiusweg, neergestreken. Het leek er onlangs even op dat de twee weer burens zouden worden. 'Toen wij in 1989 in ons nieuwe pand trokken, is dit ook al ter sprake gekomen,' zegt Kloosterman. Maar de plannen ketsten af. Douze: 'Vrouwen en vrouwenorganisaties kwamen automatisch hun materiaal bij ons brengen. Als we zouden opgaan in het IISG-gebouw, zou onze band met de vrouwenbeweging daar misschien schade van kunnen ondervinden.' Mevis: 'Ook was er de angst om te worden opgeslurpt door het IISG; het is toch een veel grotere instelling. Er was toen in onze organisatie nog niet voldoende draagvlak voor.'

Maar nu wilde Aletta zelf juist graag. 'Aangezien onze collecties betrekking hebben op de belangrijkste sociale bewegingen, sluiten ze heel goed op elkaar aan,' zegt Douze. 'Daarnaast is er een strategische reden: kunnen we als kleine organisatie wel al dat digitale geweld, zoals het ontwikkelen van een digitale infrastructuur, aan? Met alle daarvoor benodigde kennis? Dat is ook een goede reden om samen te gaan

'We hebben als IISG nooit adhesiebetuigingen getekend'

huizen met een grotere instelling.' Maar ook die verhuizing ging uiteindelijk niet door. 'We waren al heel ver, bijvoorbeeld met afspraken over het delen van de dienstverlening. Ook lag er een intentieverklaring, getekend door alle betrokken partijen,' zegt Douze. Van der Werf: 'De KNAW wilde, mede onder druk van de bezuinigingen, graag clusteren. Het IISG-gebouw zou fors uitgebreid worden; de tekeningen van de architect lagen al klaar. Wij zeiden toen: dan kan het IIAV er ook bij. We hebben al onze wensen en eisen op tafel gelegd, er zijn dikke rapporten over geschreven, maar uiteindelijk trok de KNAW een streep door de uitbreidingsplannen. Er werd geen geld beschikbaar gesteld.'

Binnenkort loopt het huurcontract van Aletta met de Majellakerk af. Douze: 'Toen we hoorden dat de samenwerking met het IISG niet doorging en we ons pand in september 2011 leeg moeten opleveren, was dat wel even schrikken. Maar het stelt ons in staat een gebouw te kiezen dat past bij de nieuwe lijn die we met Aletta hebben uitgezet. We zien het als een kans om meer naar het centrum van Amsterdam te verhuizen, om als instelling meer open te zijn. Nog acht maanden dus, spannend.' 'Maar ook al zitten we niet in één pand, we kunnen digitaal nog heel veel samen doen. De samenwerking tussen Aletta en IISG is geïntensiveerd en de contacten hebben er onder meer toe geleid dat we nu dezelfde tools en beschrijvingsmethode gebruiken. Ook werken we samen aan een prachtig project, Visual Mets, een open source webapplicatie om complexe bronnen online te presenteren. De gesprekken zijn niet voor niets geweest.'

Marieke Kramer is redacteur van InformatieProfessional. Zij werkte van 1982 tot 1995 bij het IDC/IIAV. Ronald de Nijs is eindredacteur van InformatieProfessional.

Google bedient zoekende mens griezelig perfect

Google breidt zijn producten en diensten voortdurend uit. Ook voor journalisten en informatieprofessionals is het lastig om bij te houden hoe het Google-imperium expandeert. Daarom heeft InformatieProfessional een overzicht gemaakt in twee delen. In het eerste artikel staan overnames en uitbreidingen op de zoekmarkt centraal. Het tweede artikel, dat in het maartnummer verschijnt, gaat over de groeiende weerstand tegen het mogelijke monopolie van Google. Ook aan bod komen de rechtszaken wegens privacyinbreuken en schending van de mededingingswetgeving waarin de internetgigant is verwickeld.

Marie-José Klaver

Het afgelopen jaar heeft Google talloze nieuwe diensten en producten op het gebied van zoeken gelanceerd. Ook deed het bedrijf enkele significante overnames. Enkele voorbeelden zijn de wetenschappelijke boekenzoekmachine Ngram Viewer, Places voor bedrijfsadressen, Realtime Search voor updates uit de sociale media, de modezoekmachine Boutiques en de lichaamszoekmachine Google Body. Daarnaast is de gewone zoekmachine van het internetbedrijf uit Mountain View in Silicon Valley verbeterd met realtime zoekresultaten, live updates via Twitter en een koppeling tussen Google Maps en Streetview. Uit alle vernieuwingen blijkt dat Google zowel inzet op verticale zoekmarkten als op het bedienen van de ge-

middelde gebruiker die de gewone zoekmachine veelvuldig raadpleegt en zich nauwelijks nog op straat kan voortbewegen zonder Google.

Verticale zoekmachines

Een paar jaar geleden werd nog voorspeld dat de zoekgigant terrein zou verliezen aan verticale zoekmachines. Google was wel goed in horizontaal of generiek zoeken, maar zou het bedrijf wel op kunnen tegen gespecialiseerde zoekmachines? Een verticale zoekmachine is een zoekmachine die zich richt op een bepaald marktsegment of op een niche, bijvoorbeeld vakanties, huizen of kinderkleding.

Twee jaar later zien we dat Google juist

investeert in specialistische zoekmachines en zelf de reismarkt en andere markten zoals die van het onroerend goed betreedt die tot voor kort werden gedomineerd door succesvolle 'verticals'. Halverwege vorig jaar heeft Google bijvoorbeeld voor 700 miljoen dollar ITA Software overgenomen, een softwarebedrijf dat is gespecialiseerd in zoektechnologie voor de reisbranche, in het bijzonder vliegtickets. Het zoeken naar en boeken van vliegtickets gebeurt tegenwoordig vrijwel geheel via internet en ook reisbureaus zoeken voor klanten naar de goedkoopste mogelijkheden. Google deed onlangs nog een overname in de reiswereld: Ruba.com. Op deze sociale reisgidsensite geven toeristen elkaar tips over locaties en onderkomens. Ruba heeft de site, die vol stond met user generated content, opgedoekt na de overname. Dit tot verontwaardiging van de gebruikers, die de site jarenlang hadden gevuld met reisverslagen, antwoorden op vragen van medereizigers en foto's.

Concurrentie uitgeschakeld

Door de overnames zou Google prima zelf een belangrijke verkoper op de online reismarkt kunnen worden. Maar ook als Google zelf geen reizen gaat verkopen, zijn de investeringen in verticale zoekmachines en de onderliggende technologie slim. Google vangt er twee vliegen mee in één klap: consumenten blijven Google ook gebruiken voor ingewikkelde zoekopdrachten en het bedrijf vangt zelf de advertentie-inkomsten van aanbieders en wederverkopers. Reizenverkopers gaven

Nieuwe diensten

- > Google Realtime Search
www.google.nl/realtime
- > Google Hotpot
www.google.nl/hotpot
- > Google Places
www.google.com/places
- > Google Buzz
www.google.com/buzz
- > Google Wave
wave.google.com
- > Boutiques
www.boutiques.com
- > Google Body
bodybrowser.googlelabs.com
- > Google Books Ngram Viewer
ngrams.googlelabs.com

Google watching

Google speelt een steeds belangrijker rol in het dagelijks leven. Het is zelfs overbodig geworden om te zeggen in het dagelijks leven van de internetgebruiker of van de zoek-er. Anno 2011 is vrijwel iedereen internetgebruiker en fervent zoek-er van informatie, locaties, producten en diensten in de virtuele en fysieke wereld. Google is bezig een monopolist te worden op alle gebieden van het leven. 'The googlization of everything,' noemt mediawetenschapper Siva Vaidhy-anathan, de bekendste Google-watcher ter wereld, dat. 'Google is sui generis,' aldus Vaidhyathan, die mediawetenschappen doceert aan de University of Virginia. De wetenschapper is bezig met een boek dat de titel *The googlization of everything* krijgt. Op zijn gelijknamige weblog (www.googlizationofeverything.com) is het eerste hoofdstuk gratis te lezen. Vaidhyathan waarschuwt voor het 'technofundamentalisme' van Google en het blinde vertrouwen dat wij in het bedrijf stellen.

Foto: Mykl Roventine

steeds meer advertentiebudget uit aan verticale zoekmachines om daar vooral goed gevonden te worden. Deze inkomsten zullen nu direct naar Googles kas vloeien. In het tweede artikel over Google zullen we nader ingaan op de problemen die de bestaande reissues ondervinden door de overnames van de zoekreus en hun afhankelijkheid van vindbaarheid via Google en de stijgende advertentietarieven.

Korting

Google krijgt trouwens niet altijd zijn zin. De overname van de kortingsite Groupon ging niet door. De site, die mensen samenbrengt die een bepaald product met korting willen kopen bij een bepaalde winkel of in een bepaalde regio, sloeg een bod van 6 miljard dollar van Google af. De oprichters van de site hebben nu zelf aandelen uitgegeven ter waarde van bijna één miljard dollar.

Dat is jammer voor Google want met de overname van Groupon zou het bedrijf een stevige poot aan de grond krijgen in lokale markten. Lokaal wordt almaar belangrijker op internet omdat steeds meer mensen internet, lees zoekmachines, gebruiken om naar informatie, producten

en diensten in de buurt te zoeken. De opkomst van smartphones met een permanente internetverbinding en een prettig leesbaar scherm en tabletcomputers als de iPad vergroot deze vraag.

Real time en plaatsgebonden

Met lokale en snelle zoekresultaten probeert Google de gewone zoek-er steeds beter te bedienen. Door steeds meer realtime en plaatsgebonden resultaten aan te bieden tijdens en na een zoekopdracht slaagt Google erin om onmisbaar te worden voor vrijwel alle internetgebruikers. Google wacht zelfs de volledige zoekopdracht niet meer af tegenwoordig, maar geeft tijdens het intypen van termen al suggesties, die gebaseerd zijn op aanvullingen van het woord en de locatie van de gebruiker. Wie in Gelderland naar een woonwinkel zoekt, krijgt automatisch eerst winkels te zien in die provincie.

Integratie van diensten

Om de gewone zoek-er beter van dienst te zijn, heeft Google niet alleen de index lokaler en actueler gemaakt, ook heeft het bedrijf een groot aantal diensten geïntegreerd. Op die manier ontsluit Google ook de fysieke wereld. Wie naar iets zoekt met een plaats of adres in de opdracht, krijgt meteen een kaart van Google Maps te zien. Via Google Maps is niet alleen de gezochte plaats op een kaart te zien, er staat in steeds meer gevallen ook een foto bij die afkomstig is uit Google Streetview. Klikken op die foto biedt de mogelijkheid

'Google investeert in verticale zoekmachines'

* * * * *

om driedimensionaal te navigeren. Navigeren kan ook op een andere manier. Smartphones met Android, het besturingssysteem van Google, beschikken sinds de laatste update over een volwaardig gps-gebaseerd navigatieprogramma, dat een TomTom overbodig maakt. Het navigatieprogramma kan zowel te voet als in de auto gebruikt worden en om ervoor te zorgen dat het verkeer niet in gevaar gebracht wordt, heeft Google spraakgestuurd zoeken toegevoegd. Het inspreken van een adres is voldoende om het programma te activeren en je door Google te laten leiden naar de plaats van bestemming.

Ook in Google News heeft Google een aantal diensten geïntegreerd. In de zoekresultaten van Google News wordt getoond hoe vaak een artikel is gedeeld. Als een gebruiker op de 'Shared By'-link klikt, wordt hij doorgeleid naar Google Realtime Search. Hij krijgt dan een overzicht te zien van andere gebruikers die het bewuste nieuwsartikel hebben gedeeld via sociale media als Twitter, Facebook en MySpace.

De integratie van diensten gaat verder dan het in elkaar schuiven van allerlei zoekfuncties. Google neemt voor aanbieders een steeds belangrijkere rol in als tussenpersoon bij de verkoop van producten en diensten. Uitgevers kunnen bijvoorbeeld via Google Editions digitale boeken verkopen. De opbrengst wordt verdeeld tussen Google en de uitgevers. Ook voor hotels wordt Google steeds belangrijker. Veel mensen boeken tegenwoordig een hotel nadat ze gezien hebben waar het precies ligt. Een zoekactie vormt de basis voor deze transacties. Omdat Google op het gebied van zoeken het allergrootst is en als onmisbaar wordt beschouwd door consumenten, wordt het voor andere bedrijven steeds moeilijker om zich te handhaven of een deel van de markt te veroveren.

Fysieke wereld

Het is de afgelopen jaren steeds duidelijker geworden dat Google niet alleen online informatie indexeert en vindbaar maakt. Het bedrijf lijkt erop uit om de gehele fysieke wereld te ontsluiten. Een voorbeeld hiervan is de Google Books-zoekmachine. In samenwerking met universiteitsbibliotheken en uitgevers heeft Google inmid-

dels 15 miljoen boeken gedigitaliseerd. Met camera's en gps heeft Google een belangrijk deel van de fysieke buitenwereld in kaart gebracht. Wie nu wil weten hoe zijn ex-geliefde woont, hoeft maar het adres in te tikken en er verschijnt een haarscherpe foto die ook nog te vergroten is. De onderzoeken naar en processen tegen Google wegens mogelijke inbreuk op de privacy komen in het volgende artikel aan bod.

Sociaal

Het enige gebied waar Google echt achter blijft, is het sociale web. De zoekgigant doet het vreemd genoeg niet goed in de sociale media. Het killen van de user generated content-reissite Ruba.com na de overname is daarvan een voorbeeld. Waarom zou je niet voortbouwen op een succesvolle community met enthousiaste, werkwillige gratis krachten? Het lijkt alsof gebrek aan inzicht in de sociale kant van internetgebruikers Google parten speelt. Dat was voor de oprichters van de kortingssite Groupon misschien ook een van de redenen om niet met Google in zee te gaan. Die site draait op sociale interactie en als Google dat om zeep geholpen zou hebben, zou dat het einde van hun geesteskind hebben betekend. Kenmerkend voor de afwezigheid van een sociaal instinct is ook de flop van Google Buzz en Google Waves. Deze pro-

'Dankzij overnames kan Google zelf een belangrijke verkoper op online reismarkt worden'

gramma's, die waren gericht op delen en samenwerken, spraken internetgebruikers niet zo aan als bijvoorbeeld Facebook, LinkedIn en Twitter. Facebook lijkt momenteel zelfs de enige serieuze concurrent van Google te zijn.

Facebook, de sociale netwerksite telt wereldwijd meer dan 500 miljoen leden, was in 2010 zowel de best bezochte website als de meest gezochte term op Google. Dat blijkt uit cijfers van onderzoeksbureau Experian Hitwise. In de top 10 van meest gebruikte zoektermen in 2010 komt Facebook zelfs vier keer voor. Op de eerste plaats staat de term 'facebook', op plaats 2 'facebook login', op plaats 6 'facebook.com' en op de negende plaats 'www.facebook.com'. Het zoeken naar Facebook op Google is volgens Experian Hitwise vorig jaar met 207 procent gegroeid ten opzichte van 2009.

Inhaalrace

Maar misschien loopt Google wel helemaal niet achter op het gebied van sociaal. Misschien is het bedrijf wel bezig met een snelle inhaalslag. Dat is immers op de markt van verticaal zoeken ook gelukt. Uit de lijst van overnames in 2010 (zie linkerpagina) blijkt dat Google een aantal bedrijven heeft gekocht die gespecialiseerd zijn in onder meer social gaming, samenwerkingsssoftware en sociale netwerkdiensten. Het kan heel goed zijn dat Google achter de schermen voorbereidingen aan het treffen is om ook in de sociale media een grote speler te worden. De kritische massa van gebruikers en de technische infrastructuur heeft het bedrijf immers al lang. En het sociale gevoel kan de internetgigant wel overnemen van een ander bedrijf. <

Marie-José Klaver is nieuwsredacteur van *InformatieProfessional*.

Niet groen

Zoeken is slecht voor het milieu. Google verwerkt 40 miljard zoekopdrachten per jaar via de reguliere zoekmachine en toont jaarlijks 700 miljard filmpjes op YouTube aan gebruikers. Om aan deze enorme vraag te voldoen, beschikt Google over enorme, energieverblindende serverparken. Volgens een Duitse wetenschapper kost een zoekopdracht bij Google evenveel energie als een spaarlamp die één uur brandt. Sinds kort spant Google zich in om klimaatneutraal te worden. Het bedrijf wil niet de reputatie van grote vervuiler krijgen en investeert in energiezuinige datacentra, zonnepanelen en elektrische auto's.

Van applicatieland naar in

Bij de Amsterdamse politie wordt onder de naam TopicView een applicatie voor kennisintegratie ontwikkeld. TopicView zorgt dat echt belangrijke kennis binnen de politie gedeeld kan worden. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de semantische modelleringstechniek Topic Maps. Omdat deze techniek om informatie en kennis toegankelijk te maken, in Nederland nog vrij onbekend is, geeft Gabriel Hopmans ook een algemene inleiding op deze techniek. Voorbeelden daarin zijn aan de Nederlandse politiek ontleend.

Gabriel Hopmans

Een aantal jaren geleden is bij de Politie Amsterdam Amstelland het project TopicView gestart, omdat de wens bestond om over meer systemen heen te kunnen zoeken en dan niet applicatiespecifiek, maar gebaseerd op onderwerp. De laatste tijd werd al in het nieuws gemeld dat kennis tussen politieregio's zeer lastig te delen is. Er zijn veel applicaties en in feite geldt: kennis is macht. De wens leeft om voor bijna ieder informatie-element aan te geven wie het wel mag zien en delen en wie niet. Informatie rond allerlei onderwerpen is gefragmenteerd in veel verschillende systemen terug te vinden: personen zijn vaak lid van meerdere groepen, spelen verschillende rollen en kunnen soms bij gebeurtenissen betrokken zijn die achteraf toch meer informatiewaarde kunnen ver-

schaffen. Er bestaan heel veel losse tekstbeschrijvingen die waardevol kunnen zijn, maar niet zijn 'veredeld'. In een politie-rapportage is bijvoorbeeld gemeld dat een persoon relaties heeft met leden van een bepaalde doelgroep, maar dat staat niet zo geclassificeerd in het registratiesysteem. Bovendien wordt veel informatie op verschillende plaatsen apart beheerd. Analisten moeten beter en sneller kunnen zoeken om bijvoorbeeld management-rapportages te maken: een half uur werken aan een zaak die versnipperd staat in meerdere systemen, is inefficiënt als dat werk vooral kopieer- en plakwerk is. Daarnaast bestaat bovendien de wens meer met kennis te kunnen doen, bijvoorbeeld beweringen of vermoedens kwijt te kunnen in een systeem en deze in een

Topic Maps uitgelegd

Topic Maps is een internationale standaard waarmee kennis en informatie wordt vastgelegd aan de hand van concepten en relaties. De standaardisatie

van Topic Maps wordt verzorgd door een werkgroep³ van ISO (International Organization for Standardization). Oorspronkelijk is de standaard begin jaren negentig opgesteld⁴ om een masterindex voor documentatie te kunnen maken, waarin men verschillende indexen met elkaar moest mengen. Er was toen al grote behoefte om meerdere bronnen te ontsluiten en een overzicht op het geheel te creëren. In 2001 kwam er dan ook een webstandaard met de naam XML Topic Maps. De groep van XML-specialisten is later gaan werken aan diverse andere uitwisselingsformaten op basis van hetzelfde datamodel. Dit datamodel blijft het hart van de standaard, het is de 'map' – als metafoor van landkaart – waarin de aspecten van een kennisorganisatie in computer-

Wie is...

Gabriel Hopmans is afgestudeerd bij de Universiteit Maastricht als kennistechnoloog. In 1999 startte hij samen met Peter-Paul Kruijsen het kennistechnologiebedrijf Morphheus. Hier worden onder andere voor de politie kennisoplossingen met Topic Maps ontwikkeld.

schap formatielandschap

bepaalde groep collega's te kunnen delen, om ze op te volgen of vermoedens te versterken. Beweringen moeten makkelijk bevestigd of verworpen kunnen worden (gebaseerd op bronnen en in relatie met de wet).

Oplossing met Topic Maps

Deze behoeftes zouden met Topic Maps deels of helemaal vervuld kunnen worden. De semantische standaard Topic Maps wordt onderaan dit artikel uitgelegd. De benaming TopicView voor het nieuwe systeem is hier uiteraard op geïnspireerd.¹ De toegevoegde waarde die TopicView bij de Politie bovenop bestaande systemen moet bieden is:

> dwarsverbanden maken;

- > semantische bevestigingen mogelijk maken;
- > integreren met externe systemen en bronnen;
- > verrijkingen aanbrengen;
- > zorgen dat alleen de juiste mensen bepaalde informatie zien.

Met semantische bevestigingen wordt bedoeld dat ook de betekenis van wat je zoekt, wordt meegenomen in de bevestiging. Bij de bevestiging 'Hopmans in Amsterdam tijdens periode t1-t2' wordt dan meegenomen dat Hopmans mogelijk een persoon is, Amsterdam een plaats, die ook relaties heeft met hoofdstad, Noord-Holland, et cetera.

De situatie bij de Politie was eerst als volgt: als een analist informatie ging opzoeken over alle gebeurtenissen rond een

'De wens leeft om voor bijna elk informatie-element aan te geven wie het wel mag zien en delen en wie niet'

bepaald persoon, welke personen bij dezelfde gebeurtenissen betrokken waren geweest, welke voorwerpen of voertuigen een relatie met deze personen hadden enzovoort, dan was de analist genooddakt drie verschillende systemen te raadplegen en de resultaten handmatig samen te voegen. Dit komt uiteraard voort uit het feit

interpreteerbare vorm kunnen worden beschreven.

De basis

De representatie van de kennis en informatie van een organisatie krijgt vorm door de specificaties van de Topic Maps-standaard te volgen: het wordt een map van concepten en relaties en wordt aangeduid als een topic map.⁵ De basis (the TAO)⁶ van Topic Maps bestaat uit:

- > topics, de belangrijkste onderwerpen;
- > relaties tussen topics: Associations;
- > occurrences: 'voorkomens' in de data, dit kunnen feiten zijn, en links naar webpagina's, documenten, velden in een database enzovoort.

Als we nu een topic map toepassen op de Nederlandse politiek, dan kunnen bijvoorbeeld 'Pechtold' en 'D66' topics zijn, 'Lid van Kamerfractie' is een mogelijke associatie hiertussen en de webpagina van D66 is een occurrence van het topic 'D66'.

Vanuit deze basis wordt gewerkt, maar daarnaast zijn er nog diverse andere handvaten om de kennis flexibel in de map te kunnen representeren. Topics zijn surrogaten, of letterlijk eigenlijk 'proxies' voor onderwerpen waarover gesproken kan worden. Deze onderwerpen kunnen willekeurige onderwerpen zijn in de breedste zin van het woord: bijvoorbeeld het dossier 'AOW' is een topic, zoals gezegd is 'D66' een topic, maar ook minder grijpbare topics zoals het onderwerp 'Financiële crisis' of de toezegging door een bewindspersoon dat 'Brief aan de Kamer of de huidige ICT-infrastructuur van de overheid klaar is voor web 2.0' voor een bepaalde datum zal worden voldaan.

Eigenschappen van topics

Naast de basis (Topics, Associations, Occurrences) is er binnen de standaard het concept van Types; types leveren zogenaamde klasse-instantiesemantiek, het geeft aan tot welke klasse of klassen een topic be-

hoort (waar het een 'instantie' van is).

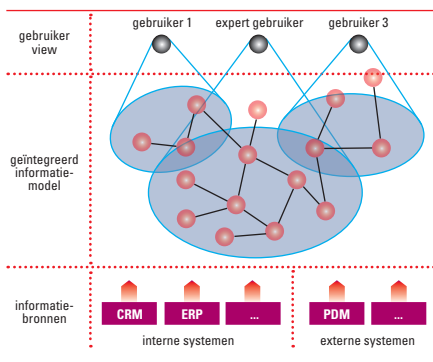
In ons voorbeeld geven we onder andere aan: Balkenende is een persoon, CDA is een partijfractie.

Verder duiden we rond topics nog de volgende eigenschappen aan:

- > topics hebben identiteit. Balkenende kunnen we bijvoorbeeld identificeren met zijn geboortedatum, zijn Burger Service Nummer of zijn e-mailadres. (Op identiteit komen we nog terug.)
- > topics hebben karakteristieken:
 - nul of meer namen: naam balkenende maar ook JP is een bijnaam;
 - nul of meer occurrences;
 - nul of meer associations.

Associatief modelleren

Als illustratie hebben we zojuist de Topic Types 'Persoon' en 'Fractie' genoemd en hebben we het gehad over de Associatie 'lid-van-kamerfractie'. Deze associatie heeft echter ook een Type, net zoals bij het Topic Type.

Figuur 1. Topic Maps als informatiemodel op verschillende bronnen en verschillende views op dit geïntegreerde model

dat de systemen met een bepaald doel zijn opgezet, een bepaalde reikwijdte hebben en vaak ook verschillende eigenaren.

Navigeren over verschillende systemen

Binnen TopicView worden informatie-elementen zoals personen, gebeurtenissen en auto's met Topic Maps uniek geïdentificeerd, in een ontologie gemodelleerd en zodanig getypeerd, dat hierna de samenhang in het geheel snel naar voren komt. In systeem A bij de Politie staan veel soorten documenten en ook tekstuele meldingen, waarin betrokken personen genoemd

worden. Maar er is geen directe link naar bijvoorbeeld een registratie van een persoon, die op een bepaalde dag behandeld is. Die informatie staat in systeem B en daar ontbreekt weer de relatie met de termen die bij deze case van toepassing zijn. Binnen de topic map zijn al deze relaties echter onderling al aanwezig.

Nadat in topic maps een ontologie is opgesteld en bronnen zijn ontsloten, is het eerste resultaat dat gebruikers al heel veel informatie uit verschillende systemen in samenhang zien. In figuur 1 is dit het geïntegreerde informatiemodel. De rode bolletjes zijn topics met daartussen de associaties. Iedere topic zelf heeft hiernaast een eenduidige verwijzing naar de voorkomens in de onderliggende systemen. Hoe deze relaties semi-automatisch tot stand kunnen komen, wordt verderop in dit artikel geïllustreerd. Het geïntegreerde informatiemodel biedt zo een soort super-index waarbij over alle topics, relaties en voorkomens valt te navigeren. Hierna worden voor de gebruiker verschillende views op het model ontwikkeld. Door middel van samengestelde queries (met de Topic Maps Query Taal: TMQL) is op te vragen welke informatie-elementen rond een bepaalde zaak of een persoon te vinden zijn, welke directe relaties er zijn

‘TopicView geeft ons iedere dag alle informatie uit alle politiebestanden’

en in welke context we dit kunnen zien. Het grote voordeel hierbij is dat één query kan worden losgelaten op één datamodel, terwijl normaal gesproken meerdere queries op verschillende systemen ontwikkeld hadden moeten worden, waarna met reguliere databasetechnieken een aantal moeilijke zogenaamde Joins- en Group-by-constructies hadden moeten worden toegepast.

In het geval van openstaande meldingen op de top 10 meest gezochte personen, kan bijvoorbeeld worden getoond hoe eerder door een analist beweringen zijn toegevoegd en hoe hierop is gereageerd, of hoe later bepaalde uitingen gerelateerd

Om in een topic map de associatie: lid-van-kamerfractie(pechtold : persoon, d66 : fractie) te kunnen toevoegen, zullen we vastleggen dat deze associatie mogelijk is tussen de Topic Types ‘Persoon’ en ‘Fractie’. Op ‘hoger kennisniveau’ wordt in de representatie gedefinieerd dat lid-van-kamerfractie een association-type is tussen persoon en fractie: lid-van-kamerfractie(\$P : persoon, \$F : fractie).

De variabelen \$P en \$F mogen later worden ingevuld door topics van het type persoon en fractie, zoals ‘Pechtold’ en ‘D66’. Het is vooral op dit onderdeel dat veel semi-automatisch kan worden ontsloten uit bestaande bronnen. Het idee dat alles in topic maps handmatig moet worden gemodelleerd, is op dit instantieniveau dus niet juist.

Rollen

In topic maps bezitten associaties van

nature geen richting: in associations bewerken we iets over relaties tussen onderwerpen en uit de bewering Van Geel is lid van Fractie CDA volgt automatisch de bewering CDA is de fractie van Van Geel. Het idee van richting wordt veroorzaakt door het gebruik van natuurlijke taal. In topic maps wordt het idee van richting vervangen door associatierollen. Bijvoorbeeld:

De topic Van Geel speelt de rol van ka-

merlid in de relatie Lid van Fractie waarbij CDA de rol van fractie speelt.

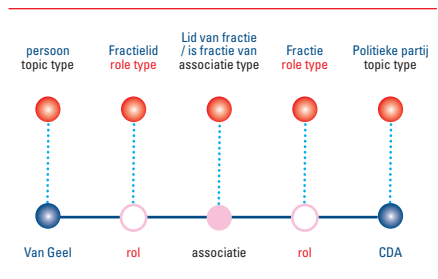
Ten slotte zijn er ook nog Occurrence-types:

Webpagina, E-mailadres, Leeftijd, Beschrijving, Kamerstuknummer zijn mogelijke occurrence-types. Ze geven aan wat de aard van de occurrence is. De waardes hiervan: <http://www.cda.nl>, 45, enzovoort zijn de occurrences zelf.

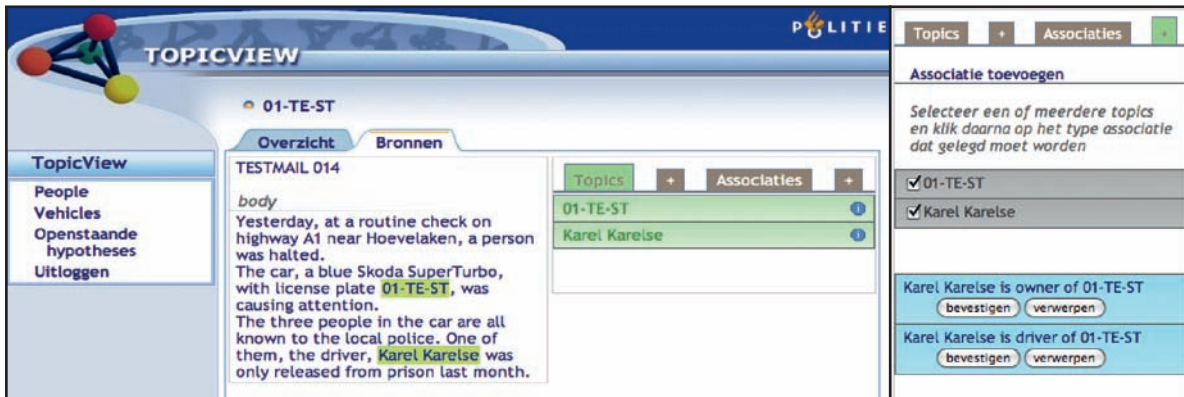
Merging

Twee andere belangrijke elementen bij Topic Maps zijn Merging en Scoping. Deze kunnen ons bijvoorbeeld helpen om kamerleden per kabinet en per periode op te vragen.

In Topic Maps representeert iedere topic een onderwerp en wordt uitgegaan van precies één topic per onderwerp. Meerdere mensen kunnen ieder tegelijk een topic map uitwerken en later bij elkaar voegen. Als twee topic maps gemerged worden, moeten topics die

Figuur 3. De Associatie Van Geel is lid van de fractie CDA

Figuur 2. Voorbeeld uit TopicView, waarbij uit een mailbericht mogelijke relaties tussen een kenteken en een persoon worden afgeleid

zijn met de uiteindelijke actie die hierop is genomen. Naast Topic Maps zijn ook andere semantische technologieën bekeken en gebruikt, die op ontologieën zijn gebaseerd, zoals de combinatie RDF-OWL (twee standaarden van het WWW Consortium – W3C). Uiteindelijk is echter gekozen voor Topic Maps, omdat daarmee zo eenvoudig beweringen aan relaties kunnen worden toegevoegd.

Kennisverrijkingen in TopicView

Het ontwikkelen van één overzicht op meerdere bronnen is, na een goede onto-

logiemodellering, nog een relatief gemakkelijke klus. Een veel lastiger onderdeel is om kennisverrijkingen te kunnen creëren en semi-automatisch de ongestructureerde bronnen te benutten.

In figuur 2 vinden we een simpel voorbeeld waarin een mail wordt geanalyseerd en vervolgens wordt afgeleid dat hier waarschijnlijk een relatie te vinden is tussen een nummerplaat van een auto en een persoon.

De gebruiker hoeft alleen nog te bevestigen of te verwerpen dat deze relatie klopt. Tevens wordt standaard meegenomen op basis van welke bron hij dit wil bevestigen. Dit semi-automatisch vanuit het systeem aanbieden van een classificatie waar-

uit de gebruiker kan kiezen, illustreert de toepassing van de in de uitleg van Topic Maps beschreven scoping en TMQL. Merk op dat de Politie benadrukt dat alle hypothesen moeten worden gecontroleerd en niets automatisch gebeurt.

In dit vereenvoudigde voorbeeld gaat het om de topics 'Persoon' en 'Auto' maar er zijn ook zogenaamde 'Early warning'-indicatoren. Zulke indicatoren moeten vanuit een kennisgebied worden opgesteld en kunnen op de ongestructureerde bronnen worden toegepast. Denk bijvoorbeeld aan indicatoren rond het radicaliseringproces met indelingen (en voorkomens) die te maken hebben met:

hetzelfde onderwerp representeren gemerged worden tot één enkele topic. Als twee topics gemerged worden, krijgt het resulterende topic de combinatie van karakteristieken van de twee oorspronkelijke topics. Kortom, als u meerdere bestanden samenvoegt waarin zaken dubbel staan, dan worden deze samengevoegd.

Stel dat we alle kamerleden in een topic map hebben vastgelegd, dan moeten we uiteraard 150 personen zien. Als we een topic map hebben van de kamerleden onder het kabinet-Balkenende IV en ook een oudere topic map van bijvoorbeeld twee jaar eerder, dan is daar uiteraard een verschil tussen. Zo vinden we in de oudere topic map nog Arend Jan Boekesteijn terug. Stel dat dit het enige verschil zou zijn en je zou de twee lijsten met kamerleden bij elkaar voegen, dan zouden we zonder filtering een lijst met 300 kamerleden krijgen waarbij 298 namen er dubbel in staan en twee namen niet: namelijk die

van Boekesteijn en die van zijn vervanger (Mark Harbers).

Met het merging-karakter van topic maps en sterke identificatie zouden we 151 kamerleden terugkrijgen, omdat dubbelingen eruit worden gefilterd. De kracht van merging wordt pas echt duidelijk door het zelf toe te passen. Met de opensourcesoftware van Ontopia (www.ontopia.net) kunt u relatief eenvoudig zelf snel aan de slag om bijvoorbeeld te ervaren hoe u uw eigen adresadministratie kunt ontdebellen.

Ontdebellen is uiteraard nog niet voldoende. Daarom willen we ook zorgen dat per kabinet en/of per tijdsperiode wordt bijgehouden wanneer een persoon kamerlid is. Dit kan gedaan worden met Scope.

Scoping

Scope maakt het mogelijk om:

- > de subjectiviteit van kennis uit te drukken;

- > vanuit verschillende gezichtspunten naar een enkele kennisbron te kijken;
- > gepersonaliseerde gezichtspunten te bieden voor verschillende gebruikersgroepen.

Met behulp van scope kunnen we zorgen dat bijvoorbeeld de relatie lid-van alleen geldig is in een bepaalde periode of in een bepaald kabinet. In figuur 4 willen we aangeven dat A.J. Boekesteijn kamerlid was onder het kabinet-Balkenende IV tot 24 november 2009.

Met scope is het ook mogelijk om op bestaande relaties gemakkelijk beweringen toe te voegen. In de kennislaag is het dus mogelijk om een persoonlijke blik op kennis toe te voegen, nuttig in het geval:

- > verschillende gebruikers verschillende eisen over kennis hebben, en
- > een persoonlijke tint, gebaseerd op persoonlijke voorkeur, vaardigheden, beveiligingsniveau, toegevoegd dient te worden.

Een bepaald wetsvoorstel kan bijvoor-

- > identiteit en uiterlijk (traditionele kledij);
 - > ideologie (bekeringsactiviteiten, ronselen);
 - > afnemende tolerantie (jegens vrouwen).
- Voor deze indicatoren wordt tevens scope gebruikt als mechanisme dat niet zomaar iedereen de informatie rond een bepaald subject mag zien.

TopicView in gebruik

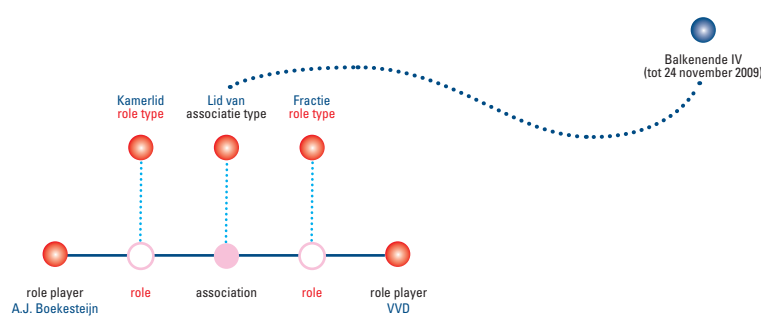
TopicView wordt nu nog gebruikt door verschillende kleinere gebruikersgroepen en gaat binnenkort bij grotere doelgroepen in productie. De gebruikersgroep die zich bezighoudt met Risico Jeugdgroepen in probleemwijken is erg enthousiast. Zo geeft Remko de Boer, districtscoördinator veelplegers, aan: 'Het geeft ons iedere dag alle informatie uit alle politiebestanden. Niet alleen uit officiële stukken, maar ook uit Word-bestanden die de politie even snel heeft ingevoerd.' TopicView bevat ook 'zachte informatie'. 'Iemand rijdt in een dure auto, maar het gezin heeft schulden. Vroeger zouden we iets aan de schulden doen. Nu gaan we op zoek naar de illegale financieringsbron. Een informatiespecialist verwerkt de informatie en op basis daarvan zetten

we een informatieopdracht uit.'² In kennisintensieve organisaties is de behoefte om belangrijke informatie uit verschillende systemen te halen en in samenhang te tonen, erg groot geworden. Er is geen tijd meer om afzonderlijk in verschillende systemen te gaan zoeken en resultaten met kennis te gaan samenvoegen: semantiek is nodig. Uitdaging is om ook relaties met niet-eenduidige gebeurtenissen in de wereld te kunnen toevoegen of semi-automatisch te kunnen aanbrenge. Life events zoals 'Explosie Stockholm', 'Politie onder minister Opstelten' of 'bewering dat persoon A waarschijnlijk bij groepering X hoort op basis van bron Z' zijn namelijk niet digitaal en gestructureerd vastgelegd. Met Topic Maps is enerzijds vrij snel en makkelijk, door middel van een goede ontologie, een overzichtelijke kenniskaart van de gestructureerde bronsystemen te maken. Anderzijds is het de gestructureerde kapstok om ook niet-gestructureerde informatie-elementen en life events te associëren met de gestructureerde elementen in de topic map. Aan een relatie tussen persoon A en een gebeurtenis kan eenvoudig nog een relatie worden toegevoegd waar tegelijk een bewering en een bron bij kunnen horen. Die bewering

kan later worden versterkt, afgezwakt of verwijderd met ook weer relatie naar een bron of een link naar een overtreden wetsartikel. Als na analyse van collega-analisten blijkt dat persoon A inderdaad geassocieerd mag worden met die gebeurtenis, dan kan direct zichtbaar worden dat de vermoedelijke contacten van persoon A inderdaad met hem in relatie staan. Dit alleen door het mechanisme van Scope en de versterking van de vermoedelijke relatie: kortom echt praktisch kennis delen! Met Topic Maps hoeft kennismanagement niet gecentraliseerd te worden om kennis deelbaar te maken in een organisatie. In het geval bij de Politie (en bij veel grote organisaties) is dit zeer wenselijk omdat veel huidige systemen de komende jaren in gebruik zullen blijven. Een kennislaag die hier 'als een deken overheen ligt', zorgt voor informatieverrijking van deze bronsystemen. Men kan immers pas goed zoeken en vinden nadat meer betekenis is toegekend. Bovendien willen de meeste mensen niet alleen iets vinden, maar er daarna ook iets mee doen. Topic Maps brengt informatie dus in samenhang. Het is een open standaard waarmee op innovatieve manier valt te integreren met andere systemen en kennis kan worden uitgewisseld. <

beeld als erg positief worden bestempeld voor een bepaalde partij of standpunt, maar misschien is er ook een aantal aspecten in het wetsvoorstel dat dubieus of juist negatief voor dezelfde partij is. In een aantal projecten waarin Topic Maps is toegepast, is bovenstaand voorbeeld van scope soortgelijk toegepast door na de ontsluiting van meerdere systemen een functionaliteit aan te bieden

waarbij semi-automatisch een classificatie vanuit het systeem wordt aangeboden (zie voorbeelden hiervan bij de Politie in de beschrijving van TopicView). Naast het gebruik van de bovenstaande Topic Maps-concepten wordt daarbij ook gebruik gemaakt van de Topic Maps Query Taal, TMQL.⁷ Hiermee kunnen complexe bevestigingen geconstrueerd worden, enigszins vergelijkbaar met wat in gestructureerde databases met SQL mogelijk is. <

Figuur 4. Gebruik van Scope als extra filtermechanisme op een associatie

Noten

- 1] Naar een idee van Paul Elzinga, Onderzoeker, projectleider bij Politie Amsterdam Amstelland.
- 2] Zie het rapport *Samen effectief, de praktijk als inspiratie*. Uitgave ter gelegenheid van de realisatie van het landelijk dekkend netwerk Veiligheidshuizen, december 2009, Ministerie van Justitie www.veiligheidshuizen.nl/doc/publicaties/Samen_effectief.pdf.
- 3] www.isotopicmaps.org.
- 4] Bij SOFABED = Standard Open Formal Architecture for Browseable Electronic Documents.
- 5] Met 'Topic Maps' (meervoud, hoofdletters) wordt de methode aangegeven; een 'topic map' (enkelvoud, kleine letters) is een op basis van die methode gebouwd informatiesysteem.
- 6] Paper van Steve Pepper: The Tao of Topic Maps, www.ontopia.net/topicmaps/materials/tao.html.
- 7] Voor een introductie zie bijvoorbeeld www.xml.com/pub/a/2005/06/01/tmql.html.

1|2 / 2011 | InformatieProfessional - 29

Bloomberg-terminal

Voor het gebruik van Datastream en SDC Platinum zijn twee pc's beschikbaar, die per uur gereserveerd kunnen worden door EUR-studenten en medewerkers. Dit geldt ook voor de Bloomberg-terminal.

Op de webpagina 'Zelf aan de slag met financiële data' (www.eur.nl/edsc/nederlands/zelf_aan_de_slag/) zijn handleidingen beschikbaar voor een aantal soorten financiële data, zoals aandelenkoersen, futures, IPO's en verwachtingen van analisten, vaak aangevuld met filmpjes. De lijst van onderwerpen wordt regelmatig uitgebreid, zeker als blijkt dat een onderwerp sterk in de belangstelling van de studenten staat. Veelgestelde vragen worden verwerkt in de 'tips en trucs'.

Om met name Datastream efficiënter te kunnen gebruiken, is een aantal Excel-tools gemaakt. De Datastream Event Study maakt het mogelijk om een event study te doen: de aandelenkoersen worden opgehaald rondom een bepaalde datum die per bedrijf kan verschillen, in plaats dat voor alle bedrijven de aandelenkoersen van dezelfde periode worden opgevraagd.

Veel studenten willen liever zien hoe iets werkt dan erover lezen vanaf een website. Voor hen zijn er regelmatig workshops, die een algemene introductie zijn in het gebruik van Thomson One Banker en Datastream, de WRDS-data-banken of Bloomberg.

Mocht een student of medewerker na de handleidingen en de workshops nog hulp nodig hebben, dan kan hij een afspraak maken voor individuele begeleiding. Vaak is er hulp nodig bij het combineren van gegevens uit verschillende databanken. Daar-

voor is gemiddeld twintig uur per week beschikbaar, met in de eerste tien maanden van 2010 een bezettingsgraad van 84 procent. Sommige vragen zijn (of lijken) zo eenvoudig dat één uur begeleiding niet nodig is; in dat geval kan de student zijn vraag stellen via het vragenformulier. Ook voor algemene informatievragen ('In welke databank vind ik Leverage Buyouts') wordt het vragenformulier of de e-mail gebruikt.

Het komt regelmatig voor dat studenten voor een vak data moeten verzamelen. Op verzoek van de docent geeft het EDSC dan een workshop op maat of een presentatie tijdens een hoorcollege, zodat alle studenten in één keer dezelfde informatie ontvangen. In overleg met de docent kan het EDSC ook een dataset aanleveren, zodat de studenten direct aan de slag kunnen met de analyse.

Onderzoekers kunnen natuurlijk van de bovenstaande diensten gebruik maken, maar het EDSC levert ook diensten speciaal voor hen, zoals het bemiddelen tussen de onderzoeker en dataleve-

Collectie

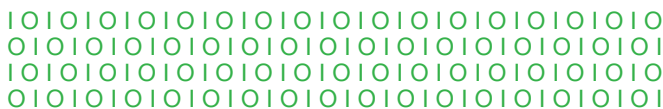
Het aanbod van het EDSC bestaat uit:

- > financiële databanken (Bloomberg, Datastream, SDC, Thomson ONE Banker, WRDS);
- > sociaal-wetenschappelijke databanken (DANS, IMF, ICPSR, OECD, Statline);
- > verzameling internetbronnen.

Licenties op financiële databanken zijn erg prijzig en vergen veel ondersteuning. De sociaal-wetenschappelijke databanken zijn vaak gratis en over het algemeen gemakkelijker doorzoekbaar.

Hieronder is uitleg van de bovengenoemde systemen en afkortingen op beide terreinen:

- > DANS: Data Archiving and Networked Services; zorgt voor opslag en blijvende toegankelijkheid van onderzoeksgegevens in de alfa- en gammawetenschappen;
- > ICPSR: Inter-university Consortium for Political and Social Research, een internationaal data-archief voor de sociale wetenschappen;
- > OECD: Organisation for Economic Co-Operation and Development. Bijbehorende databanken zijn SourceOECD en OECD Health Data;
- > SDC Platinum: Securities Data Company; biedt toegang tot informatie over fusies, overnames, joint ventures en allianties;
- > StatLine: databank van het CBS, met statistische gegevens over Nederland;
- > WRDS: Wharton Research Data Services, interface tot verschillende databanken, zoals CRSP (Amerikaanse aandelenkoersen) en CompuStat (jaarverslaggegevens).

Company	Index	IndexName	IndexCode
UNIP10196	10-10-07	1	SAPCONP
UNIP10196	9-6-07	1	
UNIP10196	7-2-07	1	
UNIP10196	7-17-07	1	
UNIP10196	6-11-07	1	
UNIP10196	3-19-07	1	
UNIP10196	2-2-07	1	
UNIP10196	1-8-07	1	
UNIP10196	9-22-06	1	
UNIP10196	9-20-06	1	
UNIP10196	9-20-06	1	
UNIP10196	7-8-06	1	

EDSC tool voor een event study

ranciers om toegang te krijgen tot gewenste data. Het EDSC assisteert, in samenwerking met het repository van de Erasmus Universiteit, bij het Open Access publiceren van datasets.

Toekomst

De organisatie van het Erasmus Data Service Centre is al uitgegroeid van projectmatig naar een reguliere dienst binnen de UB. Voor verdere professionalisering is meer menskracht nodig, betere pc's en een goede werkruimte. Deze moet zowel kantoorruimte bieden voor individuele begeleiding en workshops, als publieksruimte voor zelfstandig werken aan Datateam-pc's. Voor de domeinen 'finance' en sociale wetenschappen bestaat de intentie meer content aan te bieden.

Verder wordt nagedacht over andere domeinen (gezondheidszorg, geschiedenis). Voor de content op al die domeinen komen er meer diensten, zoals datamanipulatie, statistische analyse, dataontsluiting en data-archivering. Daarnaast wordt gedacht aan samenwerking met andere datacentra in Nederland, vooral die welke ook WRDS-bestanden aanbieden. Ook zullen we nationaal en internationaal aan projecten deelnemen.

Paul Plaatsman is vakreferent economie en databibliothecaris van de bibliotheek van de Erasmus Universiteit. Judith Gulpers is hier werkzaam als vakreferent filosofie en psychologie; zij is lid van het Datateam.

Voorbeeld van ondersteuning

Een student onderzoekt hoe de markt reageert op de aankondiging van een overname op de beurskoers van het overnemende bedrijf. In Thomson One Banker wordt een lijst van overnames gemaakt, die voldoen aan bepaalde criteria, zoals de tijdsperiode en het soort overname. Met de Datastream Event Study tool kan vervolgens per bedrijf de beurskoers rondom de aankondigingsdatum worden opgevraagd. De hulp van het Datateam bestaat onder andere uit:

- > wijzen op de databanken die gebruikt kunnen worden om de vraag te beantwoorden;
- > uitleg over hoe gegevens kunnen worden opgehaald uit Thomson en Datastream;
- > bewust maken van de keuzes die gemaakt moeten worden bij bijvoorbeeld het selecteren van overnames;
- > ervoor zorgen dat het resultaat uit de ene databank gebruikt kan worden in de andere, door het toevoegen van de juiste identifiers. Dit zijn (meestal) numerieke codes die als lijst ingelezen kunnen worden.

TELEFOON 023 55 46 275

FAX 023 55 46 280

E-MAIL RANDSTAD@PROBIBLIO.NL

WEBSITE WWW.PROBIBLIO.NL/RANDSTAD

De beste keus in informatieprofessionals

Randstad/ProBiblio bemiddelt voor de functie van:

- informatiespecialist
- documentalist
- bibliothecaris/mediathecaris
- DIV medewerker
- team/projectleider

werven selecteren uitzenden van informatieprofessionals

Wij kunnen u helpen efficiënter te werken

INGRESSUS

www.ingressus.nl

'We willen in Gouda sterker uit de bezuinigingen komen'

Vele openbare bibliotheken in Nederland zien zich geconfronteerd met bezuinigingen. De Bibliotheek Gouda wordt de komende jaren extra hard getroffen. Directeur Nan van Schendel: 'We blijven voorwaarts denken.'

Nan van Schendel

maandag
22 november 2010

De Gemeente Gouda verkeert in financieel zwaar weer: er moet fors bezuinigd worden op alle fronten. De bibliotheek zal het vanaf 2012 met 20 procent minder moeten doen en afgelopen vrijdag is duidelijk geworden dat het 45 procent wordt vanaf 2014. Dat was een schokkende ervaring: 20 procent maakt creatief, maar 45 procent slaat dood. Desondanks blijven we voorwaarts denken.

Vandaag begint de dag met een groepsgebesprek over de bezuinigingen. We hebben een aantal ochtenden gepland waarin ik iedere keer met verschillende medewerkers praat over de stand van zaken. Zij bepalen zelf of ze komen. Het zijn bijzondere bijeenkomsten door de ernst van het onderwerp en de willekeurige samenstelling van de groepen. Ik heb een klein half uurtje om de mail door te lopen. Daarna ga ik samen met Sigfried Janzing, directeur Streekarchief Midden-Holland, aan zeventien studenten van de Haagse Hogeschool vertellen waarom wij het belangrijk vinden dat zij voor ons opdrachten uitvoeren. Sigfried zaait bewust verwarring over de noodzaak tot verandering van onze organisaties. Waarom veranderen als de regering behoudend is?

Aan het einde van de middag komt voor het eerst in haar bestaan de Raad van Advies voor Laboratorium Waterwolf naar Gouda. Waterwolf is een samenwerkingsverband van Haagse Hogeschool, Streekarchief, Museum en Bibliotheek. We onderzoeken de rol van klassieke instellingen in onze gedigitaliseerde mediasamenleving. In het historische stadhuis vertellen wij wat we de afgelopen periode hebben gedaan. De leden van de Raad zijn kritisch en geven ons advies vanuit hun eigen vakgebieden. Het zijn constructieve denkers en ze brengen veel goede tips en kritische kanttekeningen. We sluiten af met een hapje eten op de Markt en praten daar verder.

<

dinsdag
23 november 2010

Door het heel slechte weer staan er megafilms, dat betekent dat ik te laat ben voor het gesprek met een nieuwe groep medewerkers. Dankzij hun flexibiliteit schuift het een uurtje op, dus zitten we toch met elkaar rond de tafel. Om de bezuinigingen te lijf te gaan, hebben we samen met Rob Bruijnzeels en Jan David Hanrath twee strategieën uitgewerkt. Het zijn denkrichtingen gebaseerd op de veranderingen in de samenleving en in mediagebruik. We willen sterker uit de bezuinigingen komen. Geen 'kaasschaaf' want dat is minder van hetzelfde, met een dreigende marginalisatie van de bibliotheek als perspectief. Wij willen naar een nieuwe, toekomstbestendige infrastructuur voor het openbare bibliotheekwerk in Gouda.

In het gesprek zijn we op zoek naar nieuwe ambitie en kansen. Veel gaat over behoud van huidige klanten, medewerkers zijn een goede spreekbuis voor hen. We staan iedere keer in een spagaat tussen huidig gebruik en digitale mogelijkheden, tussen boeken uitlezen en lesgeven in 23 dingen, tussen klanten op leeftijd en nieuwe klanten, tussen de bekende manier van werken en onbekende nieuwe processen. Het is moeilijk en ik

heb dan ook grote bewondering voor de medewerkers die net na een reorganisatie met nog niet helemaal goed functionerende hardware en drukke werkzaamheden ook nog in staat zijn om zo open na te denken.

Terloops spreek ik met Peter Vieveen van ProBiblio die bij ons rondloopt om Biebmaps en de bibliotheek aan elkaar te verbinden. Biebmaps maakt deel uit van het 'Online Presence Programma' van de bibliotheken uit Noord- en Zuid-Holland. De bibliotheek faciliteert het toegankelijk maken van formele en informele informatie uit de stad: een digitale loot aan de klassieke boom.

We praten in deze periode ook met de fracties van de politieke partijen. Vanavond ben ik samen met een van onze bestuursleden bij een bijeenkomst van het CDA, ChristenUnie en de SGP. De ervaring is dat de fracties grote belangstelling tonen voor de bibliotheek, met aandacht luisteren en graag meepraten. Iedere keer weer wordt gezocht naar nut en noodzaak van een bibliotheek en waarom de overheid er geld in moet stoppen. Want inderdaad, de wereld om ons heen is sterk in beweging en dat heeft gevolgen voor het bibliotheekwerk.

<

woensdag 24 november 2010

Deze ochtend begint met een formeel overleg tussen directie en ondernemingsraad. De OR bestaat uit medewerkers die goed weten wat er speelt in de organisatie en zij nemen hun rol serieus. Dominante gespreksonderwerpen zijn de net afgeronde reorganisatie en natuurlijk de komende bezuinigingen. Zij gaan binnenkort naar een bijeenkomst van het OR-platform over dat onderwerp. Dat is mooi: een goed functionerende OR draagt bij aan de kwaliteit van de organisatie.

Daarna heb ik samen met onze manager front-office Hennie de Koogel een gesprek met de ondernemer van 'Zoet en Zalig'. Onze oude studiezaal is in april 2010 getransformeerd in het

Zoet & Zalige Leescafé. Het is een aanwinst voor de stad en het gebruik is heel plezierig. We hebben veel positieve geluiden gehoord. Maar niet alles loopt gesmeerd als twee verschillende culturen elkaar treffen!

Ik heb nog even tijd om mijn eigen leerdoelen te formuleren voor een mediatraining volgende week bij Brain Box in Hilversum. Het is de allereerste keer dat mijn vaardigheden op dat gebied onder de loep worden genomen.

Een van de medewerkers vond dat we in deze slopende periode van ons bestaan ook iets leuks met elkaar moeten doen. Dat is een geweldig initiatief en met een grote groep gaan we tapas eten. Lekker en gezellig, voor herhaling vatbaar. <

donderdag 25 november 2010

Mijn auto gaat naar de garage voor een reguliere onderhoudsbeurt. Ik krijg dan altijd wel een vervangende auto, maar dat rijdt toch niet zo lekker als in mijn eigen wagen. En omdat ik 's middags naar Vught ga, blijf ik 's ochtends thuis om te leren. Door een gelukkig toeval kan ik deelnemen aan een in-companytraining van ProBiblio voor Prince2foundation. Prince2 is een methode voor projectmanagement. Dat hebben we nodig nu we met bibliotheken steeds vaker in programma's en projecten ons werk uitvoeren. Droge stof. Uit 't hoofd leren is lang geleden. ☺

Voor onze financiële, personeel- en salarisadministratie maken we gebruik van Shared Library Service. Zij bestaan vijf jaar en vieren dat in het bijzondere 'Klooster voor zingeving en werk' met een select gezelschap van collega's en experts op diverse terreinen. Het thema is: 'Tij keren of transformeren'. Dat past helemaal bij de fase waar wij ons in bevinden. Het is plezierig om een middagje zonder verplichtingen vrij te denken en te praten. Bij het ophalen van de auto meldt de garagehouder geruststellend dat er geen bijzonderheden zijn. <

vrijdag 26 november 2010

De ochtend begint opnieuw met een gesprek met medewerkers. Uit de ambities die we benoemen, springt er iedere keer weer uit dat we vooral samen met onze klanten willen werken en dat we veel meer digitaal moeten gaan. We willen mensen die dat nodig hebben kennis bieden in een veilige omgeving en ook ruimte bieden om te leren. Het lijkt erop dat we vooral een netwerk willen creëren van deskundige medewerkers met een gebouw, een stevige digitale component en in verscheidenheid vele servicepunten. De volgende slag is dat we dat gaan opschrijven en doorrekenen.

Het laatste gesprek van de week is niet onbelangrijk. Samen met Hennie de Koogel ga ik naar de directie van de Rabobank Gouwestreek. Hun

hoofdkantoor zit op een industrieterrein. De Rabobank wil in een wijk van Gouda een fysiek kantoor en we zijn in gesprek om daar als bibliotheek bij aan te schuiven. Het is nog niet zeker dat zij erheen gaan, het zit nog in de verkennende fase. Wij willen in die wijk de Plug-In bibliotheek plaatsen. Dat is een modulair opgebouwde voorziening met boeken, zelfservice, iPads en een virtueel loket. De Plug-In bibliotheek is een ontwerp van H2 Interactive en start als pilot in Rotterdam en Gouda. De Rabobank geeft de voorkeur aan deze innovatieve variant boven een klassieke opstelling van een boekenkast met leestafel. Maar we moeten het met woorden beschrijven, terwijl beelden zoveel meer spreken. Dat vraagt om een volgende afspraak. <

NAN VAN SCHENDEL

22.11-26.11.2010

Foto: Ellie Wout

WikiLeaks: tegenmacht of terrorist?

De onthullingen van WikiLeaks en de reacties daarop blijven de gemoederen beziggehouden. WikiLeaks laat de zwakke plekken van staten in het internettijdperk zien. De acties van de klokkenluiders tonen ook aan dat grotere openheid van de overheid dringend noodzakelijk is, wil men de band en het vertrouwen met de burger niet helemaal verliezen. Maar WikiLeaks zou ook de opmaat kunnen worden voor meer repressie en een moeilijker toegankelijk internet. Een poging tot een tussentijdse balans.

Jos van Dijk

Is WikiLeaks nu een geval van gewone burgerlijke ongehoorzaamheid of is het allemaal veel kwaadaardiger? Het publiceren van vertrouwelijke informatie is natuurlijk in strijd met de wet. Sommigen zijn van mening dat het lekken nog los daarvan hoogst onverantwoordelijk is, de privacy schaadt en de veiligheid van mensen in gevaar kan brengen.

Als uitdaging van de heersende macht past WikiLeaks echter ook heel goed in een liberale democratie zoals de Verenigde Staten dat bijvoorbeeld graag willen zijn. De veelgeplaagde Amerikaanse regering wordt hier in feite geconfronteerd met haar eigen democratische 'roots'. In een liberale democratie hebben de vrije burgers traditioneel het laatste woord. De belangrijkste opgave van de staat is oorspronkelijk de rechten van de burgers te beschermen. Grondrechten bepalen hoever een staat mag of moet gaan om het de burger naar de zin te maken. Een van die

rechten garandeert dat de staat burgers vrijlaat in hun onderlinge debat en informatie-uitwisseling. Democratie is gebaseerd op het vrije, ongehinderde verkeer van informatie.

In de Amerikaanse grondwet is de vrijheid van meningsuiting (het beroemde *First Amendment*) ingegeven door een gezond wantrouwen van de burger tegenover de staat. Het gaat er op de eerste plaats om dat de overheid niet de kans mag krijgen om te bepalen wat burgers mogen zeggen of welke informatie ze mogen verspreiden. Want alleen in een niet door de overheid gecontroleerde *free market place of ideas* kunnen de burgers in vrijheid hun toekomst bepalen.

Dat gezonde wantrouwen zien we in alle democratische samenlevingen. De regering moet zich verantwoorden tegenover de volksvertegenwoordiging. Die moet doorvragen en niet tevreden zijn met mooie praatjes. En achter die volksvertegenwoordiging zit de pers. Controle is een fundamen-

teel, onmisbaar mechanisme in een levende democratie.

Als de controlemechanismen ontbreken of falen, of als de staat onvoldoende transparantie kan bieden verzandt de democratie. Geconfronteerd met een machtige, ondoordringbare bureaucratie en een oerwoud aan informatie zoeken activisten daarom nieuwe wegen om te achterhalen wat de overheid doet of van plan is in naam van de burgers. Zoals WikiLeaks, dus. Handig gebruik makend van nieuwe technologie die functioneert in strijd met alle bureaucratische wetten. Zonder ook maar één enkele paraaf kan alle informatie met een druk op de knop gedeeld worden met de hele wereld. WikiLeaks als correctie op een vastgelopen bureaucratie. Terug naar de bron. De staat is van de vrije, soevereine burgers. En burgers hebben recht op informatie om onderling zonder tussenkomst van de staat te kunnen bepalen waar het heen moet. WikiLeaks is de ultieme liberaal in

de oorspronkelijke, door de Amerikaanse revolutie geïnspireerde betekenis.

Kafka leeft

De Nederlandse Ombudsman Alex Brenninkmeijer ziet WikiLeaks dan ook als tegenmacht, 'een normaal maatschappelijk verschijnsel'.¹ In zijn functie wordt Brenninkmeijer voortdurend geconfronteerd met de enorme overmacht die de staat heeft opgebouwd. De overheid weet heel veel van burgers en slaat ook heel veel informatie op. De burger heeft daar nauwelijks weerwoord op en als het misgaat, is correctie heel moeilijk. Ondanks alle mooie woorden over transparantie noemt Brenninkmeijer de openbaarheid van bestuur 'primitief' en een 'gewelddige rompslomp'. Daartegenover krijgen we de indruk dat overheden zich het vaak erg makkelijk maken door informatie als vertrouwelijk te bestempelen. Is dat altijd nodig? 'Mij valt op dat de burger zo nu en dan wordt blootgesteld aan systemen waar niemand van weet dat ze bestaan.' Kafka leeft. Is WikiLeaks dan, in het licht van onze democratische tradities, geen normale reactie?

Spindoctors

De onthullingen van WikiLeaks worden vooral positief ontvangen als ze laten zien dat burgers door de overheid ten onrechte niet goed zijn geïnformeerd. Burgers eisen het recht op te weten wat er werkelijk gebeurt, wat de gekozen bestuurders werkelijk doen en laten. Die eisen klinken harder naarmate de verhalen die de overheid vertelt ongeloofwaardiger klinken. Naarmate de 'spin' er dikker bovenop ligt en de toon gekunsteld positief blijft ondanks het feit dat iedereen nattigheid voelt. Politici zijn op dat punt soms buitengewoon onhandig en zouden tegen zichzelf beschermd moeten worden. Helaas worden ze gecoacht door voorlichters die slechts één boodschap kunnen uitzenden: wij doen het goed.

Wat is WikiLeaks

WikiLeaks (niet te verwarren met de encyclopedie Wikipedia) is in 2006 oorspronkelijk opgericht als een site waar iedereen vertrouwelijke, geheime informatie openbaar zou kunnen maken. Inmiddels is de wiki-formule verlaten. In de woorden van WikiLeaks zelf voorziet de non-profitorganisatie in een 'innovatieve, veilige en anonieme mogelijkheid om informatie te lekken'. WikiLeaks 'publiceert informatie met een ethische, politieke of historische lading zonder de bron te openbaren en biedt zo een weg voor het onthullen van onderdrukte en gecensureerde onrechtvaardigheden'. En dat alles onder het motto: 'We open governments'. WikiLeaks zegt de herkomst van het gelekte materiaal te verifiëren. In hun werkwijze geven ze het beeld van journalisten die aan andere journalisten nieuws leveren. Ze werken samen met kranten zoals de Guardian, de New York Times en Der Spiegel, die gelekt materiaal vooraf ter inzage krijgen. Deze kranten fungeren zo als extra zeef voor de verspreiding van de meest brisante stukjes informatie uit de berg die WikiLeaks aangeleverd krijgt. Op de lijst van onthullingen via WikiLeaks staat veel informatie over de oorlogen in Afghanistan en Irak. De informatie komt vanuit de hele wereld, ook al krijgt die uit de VS de meeste aandacht. In 2009 won WikiLeaks de Mediaprijs van Amnesty International.

Hier wrekt zich de invloed van het enorme communicatieapparaat dat de overheid in de afgelopen decennia heeft opgebouwd. Dat past in een landelijke trend. Er zijn inmiddels al tien keer zoveel voorlichters als journalisten.² En die voorlichters zijn trouw aan hun baas, niet aan de burger. Maar de burger, voor zover nog niet afgehaakt, ontgaat dat natuurlijk niet. Dus worden klokkenluiders als WikiLeaks onthaald: eindelijk informatie! Eindelijk horen we hoe het werkelijk zit (of zat). Een antwoord op de hypocrisie en de leugens. Laat het allemaal maar zien, ongecensureerd en zonder tussenkomst van spindoctors. Internet biedt nu de kans.

Directe, ongemodereerde informatieverspreiding wordt de eis. Rechtstreekse toegang tot overheidsinformatie. Het is mogelijk en gemakkelijk te realiseren. Waarom gebeurt het niet, of nog zo weinig? Op dit punt vinden we WikiLeaks in de voorhoede naar een nieuwe openheid in onze door

bureaucratie en spindoctors vastgelopen democratie.

Tegenmaatregelen

Er zijn ook andere scenario's denkbaar. Wie, zoals WikiLeaks, de macht uitdaagt, zal rekening moeten houden met tegenmaatregelen. De vervolging van Assange en de pogingen om WikiLeaks via het financiële kanaal onschadelijk te maken, zullen de klokkenluiders niet tegenhouden. Een grotere bedreiging vormen de maatregelen die zullen worden genomen om informatie strenger te beveiligen. De beveiligingsbranche is al 'booming business', maar zal hier zeker nog sterker van gaan groeien. En voor beveiligers geldt natuurlijk: hoe meer we kunnen beveiligen, hoe beter dat voor ons uitpakt. Van die kant valt geen bijdrage aan grotere transparantie te verwachten. De vraag is dus hoe hun opdrachtgevers zich zullen opstellen.

Grote ICT-projecten bij de overheid zijn in het verleden uit de

hand gelopen omdat er te weinig sturing was en omdat de technische invalshoek domineerde. De overheid kan zich nu opnieuw door zuiver technische beveiligingsdoelen laten leiden en zich ingraven of verschanen achter hoge muren. De overheid kan ook politieke keuzes maken voor meer openheid en inperking van het begrip 'vertrouwelijke' of 'geheime' informatie. Als onze volksvertegenwoordigers zich daarvoor tenminste hard willen maken. In het laatste geval zal WikiLeaks de geschiedenis ingaan als een 'breekijzer' (Brenninkmeijer) in de beste democratische tradities.

Cyberoorlog

De keuze voor strengere beveiliging zal niet alleen een enorme aanslag zijn op de efficiëntie van het overheidsapparaat. Er gaat nu al veel tijd verloren met procedures die gevolgd moeten worden om informatie te beveiligen. Die tijd zal verder toenemen. Dat betekent een groter ongemak voor

ambtenaren en ieder ander die op enige manier te maken krijgt met de overheid. De ombudsman zal het nog druk krijgen.

De keuze voor meer digitale politiek, meer verordeningen en strengere procedures is ook een aanslag op het vertrouwen van de burger in de overheid. De overheid die zich verschanst achter schilden, muren en grachten, kan nieuwe aanvallen verwachten op het bolwerk dat burgers zich uit naam van de democratie willen toe-eigenen. De vergelijking met gewapende conflicten is niet zomaar een verzinsel. De eerste tekenen van een cyberoorlog verschenen toen enkele banken WikiLeaks drooglegden. Een escalatie is niet ondenkbaar – met alle gevolgen van dien voor alle internetgebruikers.

RAF-scenario

Ondanks alle verschillen tussen de virtuele en de fysieke wereld, zijn de wetten van het menselijk gedrag redelijk constant. Het ac-

Tijd voor een carrièrewending?

Alle IP-vacatures
op InformatieProfessional.nl

Wakker worden! De site InformatieProfessional.nl is uitgegroeid tot de belangrijkste bron voor vacatures binnen het vakgebied van informatiedienstverlening en -management. Met dagelijks verse banen, verkrijgbaar via e-mail en RSS-feed.

Ook een vacature plaatsen? Bel Jocelyne Koenders bij Acquire Media op 038-4606384 of mail jkoenders@acquiremedia.nl.
Tevens voor al uw advertentiewensen in de gedrukte editie.

**INFORMATIE
PROFESSIONAL**
vakblad voor informatiewerkers

tiereactiepatroon dat het politieke leven kenmerkt, gaat ook op voor de WikiLeaks-affaire. Niet anders dan wat we zien bij andere politieke conflicten en brandhaarden overal in de wereld. De geweldspiraal is voorspelbaar als overheden niet adequaat reageren op signalen zoals WikiLeaks die nu laat zien. Meer beveiliging zal leiden tot groter wantrouwen en als gevolg daarvan meer burgerlijke ongehoorzaamheid en meer criminaliteit. En vervolgens nog hardere tegenacties van de overheid.

In een recent uitgelekte memo van de Amerikaanse overheid staan richtlijnen om medewerkers te bespioneren teneinde zwakke lieden op het spoor te komen die wel eens zouden kunnen gaan lekken.³ De omstandigheden waaronder Bradley Manning – die verdacht wordt van lekken naar WikiLeaks – gevangen wordt gehouden, doen denken aan de be-

handeling van de Duitse RAF in de jaren zeventig.⁴ Dit scenario kan niet anders leiden dan tot maatschappelijke ontregeling en chaos. Het platleggen van sites door zogenaamde DDos-aanvallen⁵ is bij de huidige stand van de techniek eenvoudig. Deze technieken worden nu al op grote schaal gebruikt, ook door overheden, blijkt uit een Harvard-onderzoek.⁶ Nu internet zo diep is doorgedrongen op alle terreinen van de maatschappij, is dat geen aanlokkelijk perspectief.

Wie beschermt de burgers?

Maatschappelijke ontregeling door wereldwijde conflicten die op internet worden uitgevochten, is extra bedreigend omdat overheden, staten zowel als de internationale organen, de internetvrijheid en -veiligheid niet kunnen garanderen. Overheden die zich met internet bemoeien, doen dit

nu vooral om de vrijheid aan banden te leggen (China). De garantie op bescherming van burgerlijke vrijheden en een veilig internetgebruik wordt door niemand gegeven. De Nederlandse regering komt niet verder dan het idee van zelfregulering door internetproviders, en initiatieven voor media-educatie. Als het om repressie gaat (terrorisme, kinderporno), eist de staat echter wel alle bevoegdheden op om zich met het internetgebruik te bemoeien. Hier is sprake van een scheve balans. Internet is een gemeenschap van burgers, en daar zitten helaas ook criminelen tussen. Maar de overgrote meerderheid van de internetgebruikers is gebaat bij een positieve, faciliterende en rechten beschermende benadering van het netwerk. Dat zal nog heel wat diplomatie vereisen, maar dan van een ander soort dan blijkt uit de documenten die nu onthuld zijn door WikiLeaks.

Noten

- 1] NRC Handelsblad 18 december 2010, De stelling van Alex Brenninkmeijer: WikiLeaks is een breekijzer voor meer openheid door de overheid.
- 2] NRC Handelsblad 4 juni 2010, Tien keer zoveel mensen in pr als in pers.
- 3] www.fd.nl/artikel/21115001/witte-huis-voert-code-wikileaks.
- 4] nos.nl/artikel/207245-klokkenluiders-bradley-manning-heeft-het-zwaar.html.
- 5] Een Denial-of-Service-aanval op een computer of netwerk waarbij met een aantal computers, vanaf vele verschillende plaatsen op de wereld – bestuurd vanaf een centraal punt –, zoveel verbindingsverzoeken naar de server van één of meer sites verstuurd worden, dat de service ervan tijdelijk niet beschikbaar is, of de server zelfs crasht (Wikipedia).
- 6] webwereld.nl/nieuws/105179/ddos-aanvallen-bedreigen-vrijheid-van-meningensuiting.html.

Jos van Dijk is redacteur van *InformatieProfessional*.

advertentie

Biblion

ORGANISEER JE INFORMATIE

Aan de slag met thesauri, taxonomieën, tags en topics

Peter Becker, Marjolien van der Linden, Henk Magrijn en Eric Sieverts

Boeken, tijdschriften, URL's, dossiers, mappen of het eigen bureau: iedereen heeft digitaal en fysiek materiaal om op te bergen - liefst op een zodanige manier dat het later gemakkelijk weer teruggevonden kan worden.

Organiseer je informatie: aan de slag met thesauri, taxonomieën, tags en topics draagt de kennis aan die daarvoor nodig is. Het behandelt klassieke en moderne methoden die van waarde zijn bij het inrichten van websites, intranetomgevingen, databanken en papieren collecties. Deze theoretische achtergronden worden praktisch uitgewerkt met behulp van actuele voorbeelden die ontleend zijn aan de praktijk van alledag. Het boek is geschreven voor o.a. studenten van hbo-opleidingen, informatiespecialisten, GO opleidingen, documentmanagers, webmasters, enterprise content managers en aanbieders van ongestructureerde informatie.

Organiseer je informatie kan worden beschouwd als een opvolger van het boek *Woordsystemen* uit 2000. Dit boek is echter meer: een compleet nieuwe uitgave waarin alle hedendaagse relevante methoden aan de orde komen.

uitvoering genaaid gebonden,
rijk geïllustreerd
omvang 240 blz.
formaat 24 x 17 cm
NUR 600
Prijs € 32,55 / € 34,50
ISBN 978 90 5483 954 5
bestelnr. 1800002032

BIBLION UITGEVERIJ IS EEN ONDERDEEL
VAN NBD/BIBLION B.V.

BIBLION UITGEVERIJ
KLANTENSERVICE
E klantenservice@nbdbiblion.nl
T (070) 3377 700
I www.nbdbiblion.nl

Herman Sleurink

(Amsterdam, 4 december 1926 – Doorn, 18 december 2010)

In december overleed in zijn woonplaats
Doorn Herman Sleurink, 84 jaar oud.

Sleurink heeft vele vakgenoten
en studenten weten te inspireren.

Oud-collega Guus Mathijssen
herdenkt hem.

Foto: Monique Kooijmans

Door: Guus Mathijssen

Herman Sleurink bij het jubileum van de NVB-WB op 5 juni 2008

Zelden is er in ons land een bibliothecaris geweest met een in het vak zo veelzijdige en afwisselende loopbaan als Herman Sleurink. Na zijn eindexamen HBS-B werd hij in militaire dienst geroepen en maakte hij de politionele acties in Nederlands Oost-Indië mee. Hij heeft hier een blijvende fascinatie voor de krijgsmacht aan overgehouden die hem onder meer aan de regelmatige oproepen tot herhalingsoefeningen deed gehoorzamen, zodat hij uiteindelijk als reserve-majoor der Grenadiers de dienst verliet. Kennelijk appeleerden de hiërarchische structuur en de in een leger vereiste discipline aan geestelijke behoeften, die zijn irenische geest overigens niet in de weg stonden.

Hij startte zijn loopbaan, na de studie fysische geografie aan de UvA (1950-1956) en na een kortdurend leraarschap aan het J.P. Thijse-Lyceum te Overveen,

als vakreferent in de K.B. en vervolgens in de UB Amsterdam, waar hij de eerste beheerder werd van de kaartenzaal. Hierna werd hij stafdocent aan de BDA-Amsterdam (Frederik Muller Academie), maar keerde terug naar de bibliotheek om bibliothecaris te worden van het Tropeninstituut (1969-1971). Het onderwijs trok hem daarna weer aan en hij werd docent en vervolgens directeur van de P.A. Tiele Academie in Den Haag, waar hij bleef tot augustus 1974.

Aan de drie typen die ons vakgebied kent (destijds B.D.A., G.O. en O.W.B.) heeft hij organisatorisch en inhoudelijk grote bijdragen geleverd. Om met de laatste te beginnen. Daar heb ik hem in zijn functie van coördinator van de Opleiding tot Wetenschappelijk Bibliothecaris (O.W.B.) aan de UvA, die hij van 1974 tot 1979

vervulde, enigszins van nabij kunnen volgen. Hij wist deze nieuwe loot aan de stam van onderwijsrichtingen vorm te geven door geleidelijke ontwikkeling van het vakkenpakket waarvoor hij een aanzienlijk aantal gastmedewerkers wist te mobiliseren. Met een goed oog voor detail en persoonlijke coaching was hij erop bedacht steeds de grote lijn vast te houden en theorie en praktijk op elkaar te laten aansluiten. Nieuwe elementen, zoals een practicum *information retrieval*, konden, zij het soms met de nodige improvisatie, in het curriculum worden ingebouwd.

Met de G.O. was hij al in een eerdere fase in contact gekomen. Zijn eerste vakpublicatie (in: *Bibliotheekleven*, 46(1961) p. 366) betreft de inrichting van de G.O.-A3-cursus, toen een noviteit. In 1977 vinden wij hem als voorzitter van de Adviescommissie G.O.-

D en daarna als voorzitter van de Centrale Examencommissie.

In *Bibliotheekleven*, 50(11) p. 487-508, 1965 rapporteerde hij, tezamen met A.O. Kouwenhoven, over de resultaten van een enquête door het SWB-bestuur gehouden onder de wetenschappelijke ambtenaren, werkzaam in W.B.'s [N=182] om hun posities en loopbaanontwikkeling in kaart te brengen. Geconstateerd werd 'dat de bibliotheekmedewerkers bij de toekenning van rangen opvallend achterbleven bij het overige universitaire personeel'. Hij maakte deel uit van de congrescommissie ter voorbereiding van het eerste FOBID-congres (17 mei 1976) dat als thema had 'Bibliotheekopleiding en beroepspraktijk', actueel vanwege recent verschenen ministeriële nota's 'Hoger Onderwijs in de toekomst' en de zogenaamde Contourennota. Herman hield in de groep W.B. de voordracht 'De opleiding bezien vanuit het onderwijsbestel' waaraan hij zeven stellingen toevoegde (*Open*, 8(7/8), 376-380, 1976).

In 1981 was hij de aangewezen persoon om de 'Commissie Herstructurering bibliotheek- en documentatieopleidingen', ingesteld door het bestuur van de SBDA, voor te zitten. Zijn uitvoerig eindrapport werd twee jaar later uitgebracht (Amsterdam: SBDA, 1983). Het gaf aanleiding tot door hem aanbevolen hoorzittingen, georganiseerd door NBLC en NVB.

De jaren zeventig brachten meer rapporten voort die vernieuwingen beoogden in ons vakgebied. De volgende twee achtte Herman (en niet alleen hij!) van belang om er een uitvoerige bespreking aan te wijden. Het ene betrof het rapport van NOBIN *Bevordering van de informatieverzorging in Neder-*

land (1975). Het kreeg een positief getoonzette bespreking: 'een rapport dat verdient gelezen en herlezen te worden' (*Open* 8, 85-88, 1976).

Het andere kwam van de Commissie Algemene Vraagstukken Universitair Bibliotheekwezen van de Academische Raad (Cavub) en handelde over de 'scholing van studenten in het omgaan met wetenschappelijke informatiebronnen en het verzorgen van wetenschappelijke informatie' (*Open* 11, 134-139, 1979). Bij 138 (sub)faculteiten was onderzocht in hoeverre onderricht in literatuurgebruik was opgenomen in de herprogrammeringsvoorstellen van het H.O. Er werden nog grote tekortkomingen gevonden. Ter bespreking hoe deze op te heffen hield de Cavub, samen met de SWB, op 9 maart 1978 in de KH Tilburg een symposium.

In hetzelfde jaar hield Sleurink 'Een pleidooi voor een Nederlandse postdoctorale opleiding tot bibliothecaris in openbare bibliotheken' (in: *Tussen woord en daad*. Uitgegeven ter gelegenheid het tienjarig bestaan van de BDA Groningen. Onder eindredactie van B. Middel. Den Haag: NBLC, 1979. p. 182-185).

De hierboven genoemde neerslag van Hermans voornaamste bijdragen om de kwaliteiten van de beroepsgroep, en daarmee die van de bibliotheekinstellingen, te verbeteren, getuigen van zijn idealistische instelling en van zijn liefde voor het vak. Zij tonen zijn werklust, zijn betrokkenheid en heldere kijk, die weldadig was voor allen die in welk verband dan ook met hem in contact kwamen. Behalve studenten en docenten van de drie opleidingen, waren dat naderhand de medewerkers

en gebruikers van twee UB's die hij diende nadat hij in 1979 de opleidingen vaarwel zei.

Kennelijk had hij er behoefte aan gekregen om de theoretische benadering, inherent aan opleidingen, te toetsen aan de realiteit van de praktische uitvoering. Voor zijn omgeving onverwachts, aanvaardde hij de post van onderbibliothecaris van de UB Groningen, een functie die hij drie jaar later verwisselde voor die van bibliothecaris van de TU Twente.

Herman was een echte verenigingsman die er plezier aan beleefde samen met vakgenoten te verkeren en in besturen verenigingsactiviteiten te entameren. Hij had zitting in het NVB-bestuur van 1974-1982; in twee perioden was hij penningmeester (1974-1977 en 1979-1982) en in de tussentijdse jaren bestuurslid zonder speciale functie. Als penningmeester hield hij tot 1980 (toen de NVB een uitvoerend secretaris kreeg en een geautomatiseerde ledenadministratie) samen met zijn echtgenote handmatig de ledenadministratie op orde. Hij was voorzitter van de SWB vanaf voorjaar '82 tot najaar '83 en had zitting in het FOBID-bestuur van 1979 tot 1983.

In een 'Opening', getiteld 'De NVB een huis voor velen' (*Open*, 19, 381, 1987) in het jaar dat de NVB haar 75-jarig bestaan herdacht, beleed hij op de volgende manier de betekenis voor hem van het verenigingslidmaatschap: 'Voor mijzelf is het lidmaatschap van de NVB op velerlei manieren van groot belang geweest. Het was een van de wegen waarop ik vakgenoten heb kunnen ontmoeten en die geleid hebben tot vele vruchtbare en stimulerende contacten. In het bijzonder heb ik het

ervaren als een "persoonlijke verrijking" dat ik niet alleen met collega's uit mijn eigen sfeer, die van de wetenschappelijke bibliotheek, in contact kwam, maar ook met vakgenoten uit openbare bibliotheken, de speciale bibliotheken en – later – ook met literatuuronderzoekers en bibliothecarissen van het hoger beroepsonderwijs'. Tijdens de ALV van 19 december 1984 te Ede werd hij geïnstalleerd als Lid van Verdienste, omdat hij 28 jaar veel voor het vak en in het bijzonder voor de NVB betekend had.

In de zomer van 1984 werd hij getroffen door een ernstig hartlijden. Ondanks een geslaagde operatie moest hij in datzelfde jaar ertoe besluiten vervroegde pensionering aan te vragen.

Op 18 december 2010 is hij thuis in Doorn in zijn slaap overleden. Hij laat een echtgenote en drie zonen met hun echtgenoten en tezamen negen kleindochters, achter, die met de velen uit het vak, die van zijn bezadigde adviezen, geestige conversatie en hartverwarmende aanwezigheid mochten profiteren, dierbare herinneringen aan hem zullen blijven koesteren. <

Guus Mathijssen heeft 28 jaar leiding gegeven aan de bibliotheek van de Faculteit der Diergeneeskunde van Universiteit Utrecht. Hij is jarenlang voorzitter geweest van zowel de sectie Wetenschappelijke Bibliotheken als van het hoofdbestuur van de NVB. Verder is Mathijssen voorzitter geweest van de Stichting Vaktijdschrift Open. Guus Mathijssen heeft actief met Herman Sleurink samengewerkt in verenigingsverband.

Het gaat er niet alleen
om wat hij wil.

Het gaat erom hoe u
hem hiervan voorziet.

Als informatiespecialist doet u meer dan alleen informatie verzamelen. Door eindgebruikers te voorzien van datgene dat zij nodig hebben, op het juiste moment en in de juiste vorm, helpt u hen betere professionals te worden.

Als 's werelds toonaangevende aanbieder van informatiediensten kan EBSCO u hierbij helpen. Wij doen dit door u toegang te bieden tot content van meer dan 79.000 uitgevers en door u te ondersteunen met een team van getrainde professionals. Daarnaast besparen onze informatiebeheerssystemen u veel tijd, waardoor u zich kunt richten op uw eindgebruikers.

Hierdoor kunt u zich ervan verzekeren het juiste antwoord altijd bij de hand te hebben.

Neem vandaag contact met ons op!
mailnl@ebSCO.com
tel: +31 297 386 386

EBSCO

ebSCO.com

information to inspiration

Kwaliteitsinformatie • Beheer van bronnen •
Toegang • Integratie • Consultatie

+++++
VERSCHENEN

Eye-opener voor werkgevers

Code sociale media bevat vele voorbeelden
van hoe zaken grondig kunnen mislopen.

Door: Alice Doek

+++++
Code sociale media – Richtlijnen voor zakelijk gebruik | Charles Huijskens |
Amsterdam – Bertram + de Leeuw Uitgevers ⇨ 2010 | 158 p. |
Boek: ISBN 9789461560049 | E-book: ISBN 9789461560056
+++++

Sociale media kunnen een bedrijf maken en breken. Dit boek laat werkgevers en leidinggevenden in de commerciële en de non-profit-sector zien hoe – en daarnaast is het een pleidooi voor het opstellen van richtlijnen voor gebruik van sociale media door werknemers.

Werkgevers schrikken vaak onrecht terug voor het gebruik van sociale media. Bij promotie van diensten en producten en bij het vergroten van naamsbekendheid kunnen (corporate) blogs, Twitter, Facebook en Youtube immers van onschatbaar nut zijn. Sociale media geven de kans om klanten door middel van een dialoog aan jouw merk te verbinden. Maar reputaties kunnen aan twee kanten worden ondermijnd. Intern doordat bloggende, facebook-ende en twitterende medewerkers de kernwaarden van een organisatie te grabbel gooien. Extern doordat klanten en journalisten dit doen. Beide soorten kunnen een groot bereik hebben, maar niet ieder voelt zich gebonden aan de bijbehorende ethische en professionele gedragsregels.

Het risico dat gevoelige informatie

op straat komt te liggen, is navolgend. Zelfs mensen die mediatraining hebben gevolgd, publiceren op Twitter informatie en meningen waar ze later spijt van krijgen. Die oude koeien kunnen blijven rondhuppelen, zie bijvoorbeeld www.politwoops.nl, een site met tweets die ooit door politici zijn gepubliceerd en vervolgens ('oops') verwijderd. Door blogs kunnen affaires razendsnel uitgroeien tot schandalen. Huijskens besteedt aandacht aan webcarestrategieën om negatieve berichten het hoofd te bieden.

Sommige organisaties hanteren een verbod op gebruik van sociale media in werktijd. Het argument van verminderde productiviteit is onbewezen. Ook voor het tegendeel zijn aanwijzingen. Maar nog meer dan bij e-mail is bewust of onbewust gebrek aan discretie een groot risico.

De grens tussen privé en werk vervaagt. In sociale netwerken vermelden mensen vaak aan welke organisatie ze verbonden zijn. Wat ze in dat netwerk met anderen delen, kan terugslaan op het bedrijf, van foto's van uit de hand gelopen bedrijfsfeestjes tot kritiek op collega's.

Eenduidige regels over werkgeversbemoediging ten aanzien van het gedrag van werknemers op internet zijn er niet. Het gebruik van sociale media hoort bij het nieuwe werken. Verbieden is dus geen optie, een code wel.

Zo'n code zou drie dingen kunnen beschrijven. Ten eerste het sociale-mediabeleid van de organisatie als geheel. Dan: waar werknemers aan gebonden zijn bij gebruik van socia-

le media. Zoals geen vertrouwelijke of merkgebonden informatie publiceren en het gebruik van logo's en disclaimers. Ten slotte het publiek: wat mogen zij op het webterrein van het bedrijf doen. De code moet

in overleg met werknemers worden opgesteld en behoeft periodieke evaluatie.

Voor wie niet zelf het wiel wil uitvinden, zijn er twee uitgewerkte voorbeelden aan het boek toegevoegd:

van TNT en van het CNV. De laatste wil een sjabloon zijn dat andere organisaties voor eigen gebruik kunnen aanpassen en overnemen.

Code sociale media is vlot geschreven en kan voor werkgevers een

eye-opener zijn. De vele voorbeelden van hoe zaken grondig kunnen mislopen, zijn kostelijk. Totdat het jouw organisatie aangaat...

CNV: <http://bit.ly/eHB5yW>

TNT: <http://bit.ly/hpCEH8>

<

Gids voor de information broker

Handboek neemt (beginnend) information broker aan de hand langs de bedrijfsmatige facetten van het vak.

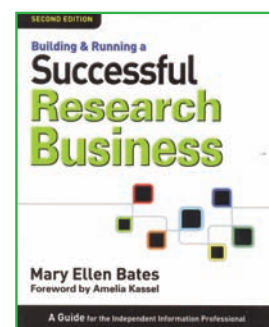
Door: Hans van der Laan

Building & Running a Successful Research Business - A Guide for the Independent Information Professional 2nd edition | Mary Ellen Bates | Medford, NJ - CyberAge Books ⇨ 2010 | 500 p. | ISBN 978-0-910965-85-9 | \$ 34,95

Dat woord *Research* zet me op het verkeerde been. Ik zie reageerbuisen en witte jassen. Maar de ondertitel is raak: de *Independent Information Professional*. Daar gaat het hier om. Wat doe je nou eigenlijk als goed ingewerkte 'information broker'? Of misschien nog

beter: hoe kun je er een worden? Mary Ellen Bates is hét schoolvoorbeeld van de beroepsgroep, en ze weet haar ervaring ook nog eens duidelijk over te brengen. Ze leert je dus hoe je moet zoeken, al dan niet met Google? Nee, dat is niet direct de teneur van

haar benadering. Daar zijn al zo veel boeken over geschreven (zoals het hierna volgende). Het gaat haar meer om de bedrijfsmatige kant. Allereerst laat ze zien wat haar doelgroep nou eigenlijk de hele dag doet. Wie zijn je klanten en wat verlangen ze van je. Bates neemt je als lezer ernstig en leidt je vooraf door het proces van afwegen of je wel de geschikte man/vrouw bent om dit werk te doen. Zo ja, dan moet je denken over een mogelijke specialisatie. Hoe kom je aan opdrachten en natuurlijk het sluiten van een contract met de klant. Vooral hier en in de sectie 'Marketing' komen haar adviezen aan de jonge starter tot hun recht. Natuurlijk noemt zij vele bronnen en instanties, maar daar is ze nogal Amerikaans ge-

oriënteerd. Waardevol, maar een grondig inwerken in Nederlandse en Europese omstandigheden blijft nodig.

Alles bij elkaar vormt dit boek een doordender voor de lezer die er over denkt te beginnen in de boeiende maar veeleisende informatiewereld. Als ik een jonge starter was, zou het op mijn nachtkastje liggen.

<

Update internethandboek

Derde editie van *The extreme searcher's internet handbook* biedt geen verdere verdieping.

Door: Hans van der Laan

The extreme searcher's internet handbook - A Guide for the Serious Searcher 3rd edition | Randolph Hock | Medford - CyberAge Books ⇨ 2010 | 368 p. | ISBN 978-0-910965-84-2 | \$ 24,95

Alweer zo'n omslag waarvan een bekende tennisser zou zeggen: 'you can't be serious!' En om *serious* gaat het hier wel degelijk, ondanks de *extreme* capriolen die hier worden uitgespookt. Wel legt de schrijfster van het voorwoord uit waarom de auteur zo'n extreem plaatje heeft gekozen. 'What do extreme searchers have in common with those who prac-

tice extreme sports? Adventure. The thrill of the chase. Knowing they're pitting themselves against an everchanging environment. Striving for their personal best. A winning attitude.' Tja...

Maar sla dat omslag over en zie de rijke inhoud van dit boek. Dit is er dan zo een als hierboven bedoeld. Zeer divers en compleet. Mary Ellen Bates *herself* bewondert de

schrijver: 'Wow. Ran Hock's done it again. I'm a jaded, long-time web researcher, but I opened up this book and wondered how I'd managed before now.' Tja...

Het boek was wel aan zijn derde editie toe. Nu is het weer vrijwel bij de tijd, zij het dat het nog steeds vrij Amerikaans is ingesteld. Het uitgangspunt van de auteur dat je de *basics* al moet beheersen leidt niet tot een grote sprong in het diepe, eerlijk gezegd vind ik zo hier en daar dat de zaak nog wel wat dieper uitgeplozen kan worden. Wel is de benadering breed, uiteraard spelen tegenwoordig blogs en andere sociale media ook hun rol, aan het *invisible* web worden een paar bladzijden besteed. Ook *desktop searches* krijgen de aandacht. Uiteraard vele links en verwijzingen, bij het boek hoort de website extremesearcher.com/

handbooklinks.html waar je die allemaal kunt vinden.

Als naslagwerk voldoet een ander niet zo. Het boek leest plezierig, maar dan bladerend van kaft tot kaft naast de computer. Eenmaal alles gezien zul je er later niet meer vanzelfsprekend naar grijpen. Het is uiteindelijk niet het extreme handboek dat het omslag suggereert. Er zijn bronnen die dieper gaan.

<

THE RIGHT TO READ

STEUN BIBLIONEF / WWW.BIBLIONEF.NL POSTBANKNR: 258485

STICHTING BIBLIONEF NEDERLAND

BIBLIONEF

GEEF IEDER KIND LEESPLEZIER

februari

2 februari
ARCHIEFBEWERKING
Start achtdaagse cursus
Plaats: Den Haag
www.archiefschool.nl

3 februari
IT & INFORMATION SECURITY 2011
Plaats: Ede
it-security.helliview.nl

3 februari
SELECTIE- EN ACQUISITIEBELEID
Start vijfdaagse cursus
Plaats: Voorburg
GOopleidingen.nl

7 februari
IPADS IN DE BIBLIOTHEEK
Bijeenkomst Mediawijsheid
Plaats: Rotterdam
www.probiblio.nl

8 februari
MARKETING VAN INFORMATIEDIENSTEN
Eendaagse workshop
Plaats: Utrecht
www.reekx.nl

10 februari
FUNCTIONERINGSGESPREK
NIUWE STIJL. Training
Plaats: Hoofddorp
www.probiblio.nl

10 februari
ZAAKGERICHT HET MIDDEL
VOOR KLANTGERICHT? Seminar
Plaats: Amsterdam
www.doxis.nl

10-12 februari
BUILDING USER TRUST: THE KEY TO SPECIAL LIBRARIES RENAISSANCE IN DIGITAL ERA. Conference
Plaats: Tokio
units.sla.org/chapter/cas/ICoASI-2011.htm

14-16 februari
INTERNATIONAL CONFERENCE ON DIGITAL LIBRARIES AND KNOWLEDGE ORGANIZATION (ICDK 2011)
Plaats: Guragon, Haryana, India
www.mdi.ac.in/ICDK/Home.html

Libraries driving access to knowledge

Op **14 en 15 april** organiseren IFLA en FOBID, met medewerking van EBLIDA, SPARC-Europe en LIBER, in de KB in Den Haag de IFLA Presidential Meeting 2011. Tijdens deze tweedaagse conferentie, getiteld *IFLA Presidential Meeting 2011. Libraries driving access to knowledge: Action for Europe*, komen drie onderwerpen aan bod:
1. bibliotheken en copyright; 2. open access en de veranderende rol van bibliotheken in de wetenschappelijke informatievoorziening; en 3. de fundamentele rol van bibliotheken in het toegankelijk maken en houden van informatie als een van de basisrechten van de mens in de kennismaatschappij.
De conferentie opent met keynotes van IFLA President Ellen Tise en vertegenwoordigers van de Europese Commissie en OCW.
In drie sessies worden vervolgens de

onderwerpen geïntroduceerd, gevolgd door een presentatie van de actuele strategieën die de Europese bibliotheken en IFLA onlangs hebben ontwikkeld. Aansluitend vindt een paneldiscussie plaats over de mogelijkheden voor bibliotheken om zichzelf duidelijker te profileren op Europees niveau.

www.ifla.org/en/events/ifla-presidential-meeting-2011

16 februari
CLOUD COMPUTING. NEN-bijeenkomst
Plaats: Delft
www.nen.nl

16 februari
ERFGOEDARENA. Serie erfgoedbrede debatten van Reinwardt Academie en Erfgoed Nederland
Plaats: Amsterdam
www.erfgoednederland.nl

maart

8 maart
UW DOCUMENTEN DE BAAS
Eendaagse workshop
Plaats: Utrecht
www.reekx.nl

16 maart
ERFGOEDARENA. Serie erfgoedbrede debatten van Reinwardt Academie en Erfgoed Nederland
Plaats: Amsterdam
www.erfgoednederland.nl

18-19 maart
THE MESSAGE OF THE OLD BOOK IN THE NEW ENVIRONMENT. International Seminar
Plaats: Parijs
www.stks.fi/tyoryhmat/kansainvalisetasiat/old-books-seminar

21-23 maart
COMPUTERS IN LIBRARIES 2011
Plaats: Washington, DC
www.infotoday.com

22 maart
BUSINESS PROCESS MANAGEMENT
Start zesdaagse workshop waarbij efficiëntie en kostenbeheersing centraal staan
Plaats: Voorburg
GOopleidingen.nl

24 maart
DOCUMENT & WORKFLOW MANAGEMENT. Congres
Plaats: Hoevelaken
www.helliview.nl

april
5-6 april
E-LEARNING CONGRES 2011
Plaats: Eindhoven
www.e-learningcongres.nl

6-9 april
MUSEUMS AND THE WEB 2011 (MW2011)
Plaats: Philadelphia, PA
www.archimuse.com

7 april
PUBLISHERS AND LIBRARY

CONSORTIA: CHANGING EXPECTATIONS. Seminar
Plaats: Londen
www.alpsp.org

11-16 april
IEEE INTERNATIONAL CONFERENCE ON DATA ENGINEERING (ICDE) 2011
Plaats: Hannover
www.icde2011.org

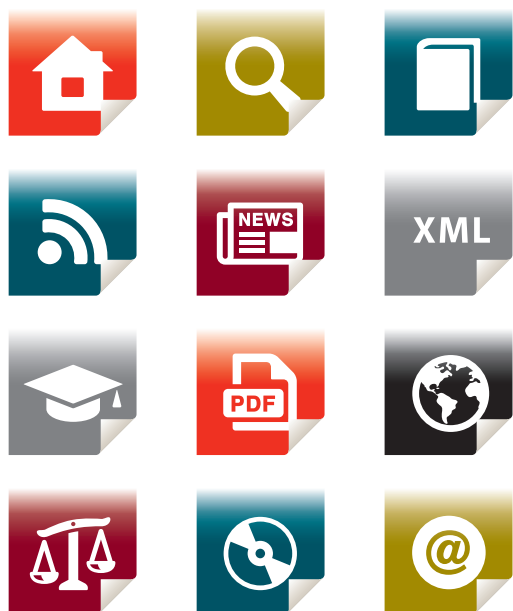
18-20 april
LIBRARIANS' INFORMATION LITERACY ANNUAL CONFERENCE (LILAC)
Plaats: Londen
lilaconference.com/WP

20 april
ERFGOEDARENA. Serie erfgoedbrede debatten van Reinwardt Academie en Erfgoed Nederland
Plaats: Amsterdam
www.erfgoednederland.nl

.....

Zie InformatieProfessional.nl

Op zoek naar conferenties en andere bijeenkomsten in de komende maanden? Surf voor een compleet agenda-overzicht naar www.informatieprofessional.nl

ISSN: 1385-5328

InformatieProfessional is een uitgave (15de jaargang)
van Otto Cramwinckel Uitgever,
Herengracht 416, 1017 BZ Amsterdam.
www.informatieprofessional.nl

redactieadres

InformatieProfessional, Herengracht 416, 1017 BZ
Amsterdam, tel. 020-4276583, fax 020-6383817,
e-mail redactie@informatieprofessional.nl.

redactie

Jos van Dijk, Alice Doek, Alice de Jong, Marie-José Klaver (nieuwsredacteur),
Marieke Kramer, Hans van der Laan, Jenny Mateboer, Paul Nieuwenhuysen,
Ronald de Nijs (eindredacteur), Eric Sieverts, Jeroen Tegelaar en Ans ter Woerds.

vormgeving

Eric van den Berg, Tom van Staveren, graphicisland@upcmail.nl.

omslagbeelden

stakende arbeiders, 1969 (collectie Nationaal Archief),
Kwattafabriek, Breda (collectie Nationaal Archief), abortusdemonstratie in
Amsterdam, 1974 (collectie Nationaal Archief), Aletta Jacobs (collectie Aletta)
en Joop den Uyl, 1981 (collectie Nationaal Archief).

medewerkers aan dit nummer

Judith Gulpers, Gabriel Hopmans, Guus Mathijssen, Paul Plaatsman en
Nan van Schendel.

redactieadviesraad

Drs. P. Evers, drs. C. Groeneveld (voorzitter), drs. Ch. L. Citroen,
prof.dr. J.S. Mackenzie Owen.

abonnementen

Otto Cramwinckel Uitgever, Herengracht 416, 1017 BZ Amsterdam,
tel. 020-6276609, fax 020-6383817. InformatieProfessional verschijnt
maandelijks (10 x per jaar, januari/februari-nummer en juli/augustusnummer
gecombineerd). Abonnementsprijs € 85,-. Instellingen met meer dan één
abonnement op hetzelfde adres betalen voor het tweede en volgende abonnement
€ 57,50. Nieuwe abonnementen: abonnementen worden per jaargang afgesloten.
Het abonnement wordt jaarlijks in het eerste kwartaal gefactureerd.
Beëindiging abonnement: Abonnementen kunnen uiterlijk 1 december van het
lopende abonnementsjaar worden opgezegd. Bij niet-tijdige opzegging wordt het
abonnement automatisch voor een jaar verlengd. Studentenabonnement
€ 50,-, losse nummers € 11,-. Leden van de NVB komen in aanmerking voor
een gereduceerd abonnementsstarief.
Meer informatie biedt het NVB-secretariaat, Mariaplaats 3, 3511 LH Utrecht,
tel. 030-2330050, email info@nvbonline.nl.

advertentieverkoop

Otto Cramwinckel Uitgever, tel. 020-6276609, fax 020-6383817.

Het verlenen van toestemming tot publicatie in dit tijdschrift strekt zich tevens uit
tot het in enigerlei vorm elektronisch beschikbaar stellen.

ADVERTENTIE-INDEX

Adlib	44	Ingressus	2, 31
Biblion Uitgeverij	37	Randstad /ProBiblio	31
Biblionef	2	Reekx	48
EBSCO	40		

De juiste informatie bij de juiste persoon

Adlib Bibliotheek catalogiseert meer dan
boeken alleen. Adlib Bibliotheek vormt de
kern van een compleet informatie- en ken-
niscentrum. Desgewenst kunt u deze kern
uitbouwen met de uitleen-, bestel- en tijd-
schriftenmodules, of met vragenregistratie,
SDI, full-text search en verschillende online
services. Iedere vorm van informatie wordt
zo op maat gemaakt voor uw gebruikers.
Niet voor niets is Adlib Bibliotheek in gebruik
bij vele mediatheken, bedrijven, (hoge)scho-
len, en juridische en overheidsinstellingen.

Adlib Bilbliotheek

Veelzijdig Overzichtelijk Aanpasbaar aan alle soorten publicaties
Internetmodules: SDI attenderen, Online reserveren en Full text
zoeken Eenvoudig titelbeschrijvingen ontlelen Makkelijk
rapporteren Geïntegreerde aanvullende modules: Bestelmodule,
Uitleenmodule en Tijdschriftenmodule Meertalig Internationale
standaarden SRU, ISBD/AACR2, Z39.50 MARCXML, OAI-PMH en
meer Integreerbaar met Adlib Museum en Adlib Archief tot één
'crossdomain' systeem API-koppelingen Keuze databases MS SQL
Server, Oracle, Adlib Internet ready.

Adlib Information Systems
(0346) 58 68 00
sales@adlibsoft.com
www.adlibsoft.com

Pers en politie

Tot 28 februari

De Japanse koffermoord, het palingoproer, het jubileum van de koningin en een feest in het 'negropalace' – met al deze zaken heeft de politie zich destijds beziggehouden. En de pers deed verslag. Pers en politie horen onlosmakelijk bij elkaar. Maar hoe pakte de politie de problemen aan en wat schreef de pers er vervolgens over? Beïnvloedde de pers de politie of wist de politie gebruik te maken van de pers? Dat zijn de vragen die in *Pers & Politie in Amsterdam* aan bod komen. De meest geruchtmakende zaken uit de negentiende en twintigste eeuw worden in deze tentoonstelling belicht aan de hand van stukken uit het Persmuseum en het Stadsarchief Amsterdam. Op de bijbehorende site www.perspolitie.nl kunnen bezoekers hun herinneringen aan spraakmakende gebeurtenissen in Amsterdam, waarbij pers en politie betrokken zijn geweest, publiceren. Bij Uitgeverij Bas Lubberhuizen is een begeleidende, rijk geïllustreerde uitgave verschenen.

Stadsarchief Amsterdam, Vijzelstraat 32, Amsterdam. Geopend: di t/m vr 10-17 uur, za en zo 11-17 uur.

'Door de bomen het bos'

Tot 1 april

De Bibliotheek van Wageningen UR toont een selectie van de meest bijzonder geïllustreerde publicaties over bomen en bos van 1500 tot 1950. We zien hoe het denken over bomen en bos zich heeft ontwikkeld. In navolging van de Klassieke Oudheid zijn bomen aanvankelijk vanwege hun medicinale toepassing beschreven door artsen in kruidenboeken. Al vanaf de Middeleeuwen wordt bos bedreigd door overmatige houtkap voor scheepsbouw en beweiding door vee. En daarom komt in oude landbouwliteratuur vooral het aanplanten en vermeerderen van bos aan bod. In de achttiende eeuw probeert men in Frankrijk en Duitsland het economisch bosbeheer op een hoger plan te tillen. In Engeland heeft men meer aandacht voor het landschappelijk effect. Op de tentoonstelling zijn ook oude prenten en kaarten te zien waarop Nederlandse bossen zijn afgebeeld, evenals specialistische technieken zoals stereo- en luchtfotografie. Bijzonder is een losbladige publicatie waarin van honderden bomen een flinterdun schijfje hout in een papieren velletje is gemonteerd.

Forum (gebouw 102), Wageningen Campus, Droevendaalsesteeg 2, Wageningen.

Geopend: ma t/m vr 9-5 uur.

Collectie: Stadsarchief Amsterdam

In de negentiende eeuw was men gefascineerd door exotische en bijzondere bomen zoals de sequoia's waarbij de mens in het niet valt

Foto: Guy Ackermans. Collectie Bibliotheek Wageningen UR

Amerikaanse foto-essays

Tot 17 maart

Deze winter presenteert Foam_Fotografie-museum Amsterdam een retrospectief van de Amerikaanse fotograaf W. Eugene Smith (1918-1978). Smith kan gezien worden als de grondlegger van het foto-essay. Zijn uitgebreide beeldverhalen met begeleidende teksten verschenen in tijdschriften als *Life*, gedurende de hoogtijdagen van de fotojournalistiek in de ja-

Pamflet over de opening van het Negro Palace, uit het dossier over de Negercabarets in het archief van de politie, 1936. Deze 'negercabarets', die in het Amsterdamse politiearchief uitgebreid aan de orde komen, bieden niet alleen een intrigerend inzicht in de houding van de burgemeester en hoofdcommissaris in Amsterdam, maar tevens in de publieke en politieke debatten over zedelijkheid, openbare orde en de verhoudingen in een nog prille multiculturele samenleving

Dr. Ceriani, Country Doctor, 1948

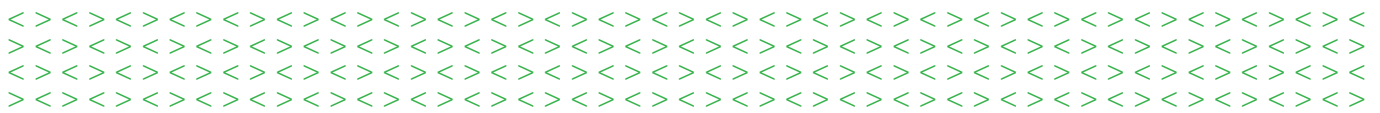
© The Heirs of W. Eugene Smith

ren vijftig. Smiths zwartwitreportages kenmerken zich door een sterke betrokkenheid en sociaal bewogen onderwerpskeuze. Op de expositie krijgt de bezoeker zes van de belangrijkste series voorgeschied, waaronder *The Country Doctor* (1948), het eerste officiële fotoverhaal in de fotojournalistiek. Naast foto's zijn er tijdschriften te zien en wordt de korte documentaire *Lamp unto my feet* gepresenteerd.

FOAM, Keizersgracht 609, Amsterdam.

Dagelijks geopend van 10-18 uur, do/vr 10-21 uur.

<

PROFESSIONAL IN HET NIEUWS

Waarom ben je overgestapt van de British Library naar de Universiteitsbibliotheek van de UvA? Mijn man kreeg een baan aangeboden in Nederland en daarvoor zijn we verhuisd van Londen naar Nederland.

Wat doet een Reading Room Operations manager? De RR Ops Manager is verantwoordelijk voor de operationele gang van zaken in alle leeszalen van de British Library (12 leeszalen, ongeveer 1.200 lezers per dag). Dit houdt in: de documentlevering in de leeszalen vanuit diverse depots. De medewerkers, waar de Operations Manager verantwoordelijk voor is, zijn tot op zekere hoogte ook verantwoordelijk voor eerstelijnsinformatie- en adviesvragen.

Wat is de grootste uitdaging van je nieuwe baan? Een deel van het magazijn van de UB verhuist later dit jaar naar een andere locatie. Het opnieuw bekijken van processen, taken en locaties voor alle medewerkers is dan ook een eerste en voor iedereen grote uitdaging. Daarnaast zal de groei in digitaal aanbod en de daarmee samenhangende ontwikkelingen een blijvende uitdaging zijn voor openbare en universitaire bibliotheken en voor deze functie.

Zijn er grote verschillen tussen de Britse en Nederlandse bibliotheken? Dat is nu nog moeilijk te zeggen, aangezien ik nog maar net begonnen ben. Maar volgens mij zijn alle biblio-

Anne Ketelaar (1977) is sinds 1 januari werkzaam als hoofd documentlevering en depots bij de Universiteitsbibliotheek van de Universiteit van Amsterdam. Daarvoor was zij Reading Room Operations Manager bij de British Library in Londen.

theken in de wereld bezig om hun positie te herijken/herbepalen. Wat doen we, hoe gaan we om met digitalisering en e-books, waar zijn we goed in, en vooral, wat verwacht de 'klant' van ons? Dat zijn vragen die zowel in Nederland als in Engeland spelen.

Wat is je vooropleiding? Ik heb Politologie en Russisch gestudeerd aan de University of Durham. Daarna heb ik nog een masteropleiding in Vergelijkende Politiek/Bestuurskunde gedaan aan de London School of Economics and Political Science.

Je allereerste baan? Ik ben begonnen als adviseur in internationale samenwerking. Landen in de voormalige Sovjet-Unie adviseerde ik over onder meer overheidspersoneelsbeleid, privatisering en decentralisering.

Waarom gekozen voor dit vak? Het beschikbaar stellen van informatie, op welke manier dan ook, vind ik interessant; het was ook van belang in mijn vorige functies als beleids- en organisatieadviseur.

Wat is er veranderd in het vak?

Informatie moet steeds sneller beschikbaar zijn. Dat vraagt om nieuwe werkwijzen in de breedste zin van het woord. Waar voorheen de catalogus en het gedrukte werk voorop stonden om informatie in te zoeken, is de 'Google'-generatie gewend informatie op elk moment van de dag, waar dan ook ter wereld en in welk format dan ook in te kunnen zien.

Van wie heb je in je loopbaan veel geleerd? Inhoudelijk blijf ik van iedereen met wie ik werk veel leren. Over mijn eigen kunnen heb ik veel geleerd van mijn toenmalig manager bij Research voor Beleid, Cornelis van der Werf.

Het hoogtepunt in je loopbaan? Ik heb veel momenten als heel bijzonder ervaren, maar denk dat de eerste procesverandering, bedacht en uitgevoerd door de medewerkers van de British Library, hoog op het lijstje staat.

En wat vergeet je het liefst? Het ontslaan van medewerkers.

Welk papieren boek las je het laatst? Ik lees eigenlijk alleen maar papieren boeken! Voor de boekenclub lees ik *Emma's War* van Deborah Scroggins (over Soedan) en ik heb net *A Week in December* gelezen van Sebastian Faulks, waar ik erg om heb moeten lachen.

Heeft het papieren boek nog toekomst? Ik geniet zelf erg van papieren boeken, maar ik denk dat er steeds meer e-boeken gepubliceerd zullen worden zonder een papieren versie ernaast. Dan is het aan de lezer of zij/hij het boek zelf wil printen om te lezen.

Hebben bibliotheken nog wel zulke grote gebouwen nodig, nu steeds meer mensen digitaal lezen en studeren? Ja, juist voor het gebruik van de ruimte. Mensen zullen toch willen blijven samenkomen, om samen te studeren, boeken te bespreken, en dergelijke. Daarnaast werkt het voor veel mensen, denk ik, prettig om niet alleen maar thuis te zitten – een beetje een stok achter de deur? En voor beheer en opslag van boeken moet je als organisatie blijven kijken naar relevantie van de materialen die je hebt en, als het nodig en mogelijk is, moet je digitaliseren en/of afstoten. Dat laatste is natuurlijk weer in mindere mate van toepassing op nationale bibliotheken, die een wettelijke taak hebben materiaal te bewaren.

Je favoriete vrijetijdsbesteding? Sport, lezen, wandelen, fietsen – allemaal favoriet!

Wat had je willen zijn als...? Het advieswerk is ook erg leuk. <

OVERSTAP

>> Na drie jaar als informatie-specialist bij de Universiteitsbibliotheek werkzaam te zijn geweest, zet **Pascal Braak** zijn dienstverband bij de Universiteit van Amsterdam voort als informatie/collectiespecialist (vakreferent) bij de Juridische Bibliotheek.

>> **Anna Bujsman** heeft een nieuwe functie bij advocatenkantoor Boekel De Nerée. Werkte ze hier eerder als medewerker Kennis & Informatie, nu is zij Junior Manager Kennis & Informatie.

>> **Alice de Jong** begint op 1 februari als vakreferent met als aandachtsgebied Sinologie op de Universitaire Bibliotheken Leiden (UBL). Eerder was zij ontwikkelaar webdiensten bij de Bibliotheek van het Vredespaleis.

Pascal Braak

Anna Bujsman

Alice de Jong

Menno Rasch

Alice de Jong is redacteur van *InformatieProfessional*.

>> Bij de Universiteitsbibliotheek Utrecht heeft **Menno Rasch** zijn

functie als projectmanager verruild voor die van sectormanager Innovatie en Ontwikkeling. <

Mail Overstaptips naar redactie@informatieprofessional.nl

> **BOEKEN- EN**

ABONNEMENTENSERVICE

EBSCO Information Services

Postbus 204

1430 AE AALSMEER

Tel 0297-386386

Fax 0297-386387

www.ebsco.nl

Selexyz zakelijk

Postbus 486

3990 GA Houten

Tel 088-7353968

Fax 030-6386958

www.selexyz.nl/zakelijk

selexyz zakelijk

Leverancier van vakinformatie. Laat het beheer over uw abonnementen-pakket en boekbestellingen aan selexyz zakelijk over, en creëer voor uzelf overzicht en kostenbesparing.

> **CONSULTANCY**

> **ADVIESBUREAUS**

InfoManagement

Postbus 79010

1070 NB Amsterdam

Tel 020-6707686

info@infomanagement.nl

www.infomanagement.nl

Infomare

Postbus 333

4530 AH Terneuzen

Tel 0115-608699

www.infomare.eu

Ingressus

Postbus 2341

3000 CH Rotterdam

Tel 010-2060260

Fax 010-2060261

www.ingressus.nl

Reekx

Damsterdiep 231

9713 ED Groningen

Tel 050-3124618

Fax 050-3120592

www.reekx.nl

> **INFORMATIEPROVIDERS**

> **HOSTS**

EBSCO Information Services

Postbus 204

1430 AE Aalsmeer

Tel 0297-386386

Fax 0297-386387

www.ebsco.nl

> **OPLEIDINGEN**

> **CURSUSSEN**

> **BIJSCHOLING**

Erasmus Academie

Postbus 1738

3000 DR Rotterdam

Tel 010-4081839

info@erasmusacademie.nl

www.erasmusacademie.nl

Ingressus

Postbus 2341

3000 CH Rotterdam

Tel 010-2060260

Fax 010-2060261

www.ingressus.nl

GO opleidingen

Postbus 164

2270 AD Voorburg

Tel 070-3512380

Fax 070-3549789

www.GOopleidingen.nl

Hogeschool van Amsterdam

/ **Archiefschool**

Postbus 1025

1000 BA Amsterdam

Tel 020-5954788

www.archiefschool.nl

> **PERSONEEL**

> **WERVING & SELECTIE**

> **DETACHERING**

Ingressus

Postbus 2341

3000 CH Rotterdam

Tel 010-2060260

Fax 010-2060261

www.ingressus.nl

Randstad/ProBiblio

Opaallaan 1180

2132 LN Hoofddorp

Tel 023-5546275

www.probiblio.nl/randstad

Reekx

Damsterdiep 231

9713 ED Groningen

Tel 050-312 46 18

Fax 050-312 05 92

www.reekx.nl

> **SCANNEN**

> **DIGITALISEREN**

> **MICROVERFILMING**

Karmac

Pascallaan 74

8218 NJ Lelystad

Tel 0320-286969

kms.karmac.nl

> **SOFTWARE**

Adlib

postbus 1436

3600 BK Maarssen

Tel 0346-586800

Fax 0346-561655

www.adlibsoft.com

Nedap Library Solutions

Parallelweg 2

Postbus 6

7140 AA Groenlo

Tel 0544-471111

Fax 0544 463475

www.nedaplibrary.com

Infor Library

and Information Solutions

Statenlaan 65

5223 LA 's-Hertogenbosch

Tel 073-6205222

Fax 073-6205298

www.vubis-smart.com

> **UITGEVERS**

ProQuest

The Quorum, Barnwell Road

Cambridge CB5 8SW

United Kingdom

Tel +44-(0)-1223215512

Fax +44-(0)-1223215513

www.proquest.com

Ook een vermelding van uw bedrijf? Bel Jocelyne Koenders bij
Acquire Media op 038-4606384 of mail jkoenders@acquiremedia.nl.

Adviseurs en dienstverleners in informatievoorziening

Kennisthema's van Reekx zijn onder andere archiefbeheer, digitale bibliotheek, het nieuwe werken, documentmanagement en informatiemanagement. Reekx levert professionals op elk gewenst onderdeel van een traject en biedt op dit terrein diverse mogelijkheden. Met professionele vakmensen ondersteunt Reekx bij het managen, coördineren of uitvoeren van een project. De Reekx-medewerkers hebben ervaring in het uitvoeren van projecten op verschillende vakgebieden en het merendeel is opgeleid in de projectmanagementmethodiek Prince II.

advies | detachering | projectmanagement | werving & selectie | training & opleiding

Damsterdiep 231
9713 ED Groningen
T: +31 (0)50 3124618
F: +31 (0)50 3120592
E: info@reekx.nl
I: www.reekx.nl

Graadt van Roggenweg 328-334
(blok D)
3531 AH Utrecht
T: +31 (0)30 2982355